

Om Erhvervs- og Befolknings-Forholdene i Grønland samt Bemærkninger til Oplysning om Grønlændernes nuværende Tilstand.

Af Carl Ryberg, Direktør for den kgl. grønlandske Handel.

I nærværende Tidsskrifts 12te Bind, 3.—6. og 8. Hefte har jeg i sin Tid haft Lejlighed til at fremkomme med Oplysninger om forskellige Forhold i vor fjærne Koloni; siden da er omtrent forløbet 10 Aar, og det turde derfor mulig have sin Interesse nu at se tilbage paa, hvorledes Tilstanden i Grønland har været i Tiaaret 1892—1901. Oplysningerne herom ville da ogsaa kunne tjene til at besvare det Spørgsmaal, om det grønlandske Samfund, som af enkelte paastaet, gaar sin Undergang imøde, eller man tør gøre sig Haab om at kunne bevare det lille Samfunds Eksistens.

Der er i bemeldte Tidrum skrevet adskilligt om grønlandske Forhold og særlig i den nyere Tid synes der at være opstaaet en sørgelig Stemning for at skildre disse Forhold som umulige; som Resultatet heraf er selvfølgelig Danmarks Administration af Grønland bleven fordømt, just ikke altid i milde Udtryk. Her at imødegaa denne Kritik i alle dens Enkeltheder formaar jeg ikke; dertil vilde kræves et stort og omfattende Arbejde, og uden at overdrive tør jeg nok sige, at en saadan Kritik vilde blive til et omfangsrigt Værk, hvis man skulde tage alting med. Hertil kommer, at man her i Landet gennemgaaende mangler Evnen til ret at kunne bedømme de grønlandske Forhold, Forhold, der ere saa vidt forskellige fra vore hjemlige; og er dette saa underligt? I vore Skoler lærer man saa godt som intet om Grønland, og det, man lærer dér, er desværre ofte misvisende, hvortil kommer, at den om Grønland udkomne Literatur som Regel er af videnskabeligt Indhold og ikke let tilgængelig for det store Publikum. For at raade Bod paa dette Misforhold vilde en populær Beskrivelse af Grønland og det grønlandske Samfund være nyttig; men for at en saadan Beskrivelse kan blive nøjagtig, grundig og gøre den tilsigtede Nytte, er det ikke tilstrækkeligt for Forfatteren kun at se Landet og leve dér en kort Tid; der hører et længere Ophold i Grønland til for indgaaende at kunne skrive om Naturen og Folket deroppe. Desværre har man saa mange Eksempler paa — saavel i Bøger som i Aviser —, hvorledes Folk, der have gjort et flygtigt Bekendtskab med Grønland, fremkomme med Bemærkninger og Oplys-

ninger, der faa de med Forholdene kendte til at ryste paa Hovedet.

Det er ikke min Hensigt her at optræde som For svarer for Danmarks Administration af Grønland, dertil ere Angrebene paa den endnu for faa og betydningsløse, men jeg maa dog her udtrykkelig fremhæve, at vor Administration deroppe altid har nydt Anerkendelse i Udlandet, og at det nu og da hænder, at en fremmed Stat henvender sig til Danmark for at faa Oplysninger om Administrations-Metoden i Grønland; hvorvidt de kunne benytte disse Oplysninger, er et andet Spørgsmaal, thi næppe noget andet Sted i Verden kan man sikkert administrere med saa faa og lidet kostbare Midler som i Grønland, takket være den fredssommelige og venlige grønlandske Befolkning.

Hvad der ogsaa vækker Animositet mod Administrationen af Grønland er Hævdelsen af Monopolhandelen og den Omstændighed, at Grønland er et „lukket Land“, ikke alene for fremmede Skibe og fremmede Rejsende, men ogsaa for Danske. Monopolhandelen paa Grønland er af gammel Datum, idet den allerede grundedes i Hans Egedes Tid, nærmest for at støtte Missionen; i 1734 bortforpagtedes den til en privat Købmand, Jacob Severin, som imod et aarligt Tilskud af 10.000 Kr. paatog sig at underholde den grønlandske Mission. Severin havde imidlertid ikke Held med sit Foretagende, hvorfor Staten i 1750 overdrog „Handelen“ til et privat Kompagni. Omendskønt dette var meget begunstiget og opnaaede adskilligt bedre Betingelser end Severin, kunde det dog ikke bestaa, og i 1774 saa den danske Stat sig derfor nødsaget til selv at overtage Monopolhandelen, og denne har siden det Aar udelukkende været i Statens Hænder, afvekslende dreven med Tab og Gevinst. Særlig i Tidrummet indtil 1830 havde Staten store Tab af Grønland; dette skyldtes dels alvorlige Epidemier blandt den indfødte Befolkning, dels hyppige Forlis af Administrationens Skibe, men ogsaa den i denne Periode langvarige Krig mellem Danmark og England bidrog i høj Grad til at forøge Underskudet, idet adskillige af Skibene, naar de vendte tilbage fra Grønland med fuld Fragt, bleve opsnappede af engelske Kapere. Efter 1830 gik „Handelen“ bedre Tider i Møde og kunde nu ikke alene

betale sin Gæld fra de daarlige Aar, men saa sig ogsaa i Stand til at indbetale ret betydelige Beløb i den danske Statskasse. Fra Midten af Firserne har den grønlandske Handel atter givet Underskud, hovedsagelig stammende fra Nedgang i Hovedproduktets, Sæltrannens Salgspris. Eksempelvis skal anføres, at 1 Tønde Sæltran i 1882 betaltes med 71 Kr., i 1892 med 42 Kr., har endog været nede paa 33 Kr. og kan nu sælges for omtrent 40 Kr.; hvad denne Prisnedgang betyder paa én aarlig Omsætning af ca. 10.000 Tønder, behøver kun at antydes. Desværre er der næppe Udsigt til, at den grønlandske Sæltran nogensinde atter vil komme i „høj Pris“, og Administrationen maa derfor se sig om efter andre Hjælpemidler for om muligt at skaffe Balance i Budgettet; hvorvidt dette vil lykkes, vil Fremtiden vise.

„Ifølge Traktater saavel med de nordamerikanske Fristater som med Storbritanien og andre Stater er det erkendt, at Grønlands Vestkyst mellem 60de og 73de Bredegrad er lukket for Besejling af fremmede Nationers Skibe og af danske Skibe, medmindre den danske Regering, der driver Monopolhandel paa Grønland, har givet Tilladelse til Besejlingen.“ Dette er Ordlyden af Paragraf 1 i Anordningen af 18. Marts 1776 om Forbud mod uberettiget Handel i Grønland m. v., hvilken Anordning er fornyet ved „Underretning til Søfarende i Davis Strædet af 8. Maj 1884.“ Samme Anordning forklarer Anledningen til Forbudet derhen, „at saavel Forbudet mod Besejling af Grønlands Vestkyst som Monopolhandelen har til Formaal at bevare den indfødte grønlandske Befolkning. Denne Befolkning vil være truet med Undergang, naar der i Landet indbringes smitsomme Sygdomme eller der indføres spirituøse Drikke eller andre saadanne Varer.“ Hermed er i Grunden alting sagt; det er hovedsagelig af Hensyn til den indfødte Befolknings Tarv og Interesser, at Grønland er afspærret for Besejling af fremmede og danske Skibe, og dette er sikkert et saa human og fornuftigt Skridt, at det vil blive — og ogsaa er blevet — respekteret af de søfarende Nationer, der have Skibe oppe i de arktiske Farvande.

Selvfølgelig er det ikke udelukket, at en Skibsfører paa Grund af Skibbrud eller af anden Aarsag kan blive nødsaget til at søge Havn i Grønland; dette er ham i saa Tilfælde tilladt, men han har da at sørge for, at Opholdet i Havnen ikke bliver mere langvarigt end fornødent er, ligesom han i et og alt er ansvarlig for sin Besætning, ikke alene overfor Monopolhandelens Rettigheder men ogsaa i Forholdet overfor den indfødte Befolkning.

Hvad her er anført om fremmede og danske Skibe gælder ogsaa med Hensyn til Rejsende i Grønland, hvad enten de er hjemmehørende i Danmark eller ere Udlændinge. Danske Rejsende kunne kun faa Adgang til Grønland med Regeringens Samtykke, og dette gives som Regel kun, naar Formaalet med Rejsen er videnskabelige Undersøgelser af Landet; ligeledes kunne fremmede Rejsende kun faa Tilladelse til at berejse Grønland, naar de rejse paa Videnskabens Vegne og støttes eller anbefales af deres Regering; det er forøvrigt sjældent, at fremmede Rejsende have andraget om at maatte foretage Undersøgelser i Grønland, og dette staar igen i Forbindelse med den Omstændighed, at Landet er blevet saa grundigt undersøgt af danske videnskabelige Ekspeditioner.

Det er ganske naturligt, at der oftere og oftere, særlig herhjemme i Danmark, har hævet sig Stemmer mod dette „forældede“ Princip med Grønlands Afspærring, og disse Stemmer ville sikkert i Tidens Løb ikke aftage, men snarere tiltage i Antal, jo mere Menneskenes Rejselyst udvikler sig. Mange ere de Anmodninger, Administrationen har modtaget om Tilladelse til at maatte foretage Lystrejser til Grønland; naar Anmodningen har mødt Afslag, er Resultatet i mange Tilfælde blevet et Angreb paa Administrationen med den Motivering, at der „is something rotten in Greenland“, som ikke ønskes frem for Offentligheden. Dette Ræsonnement er imidlertid urigtigt. Det maa vel indrømmes, at der i flere Henseender eksisterer „mærkværdige“ og primitive Forhold i Grønland, Forhold, som for den tilfældige og overfladiske Tilskuer maa staa som i høj Grad underlige, men som kun kunne bedømmes rigtigt og retfærdigt af dem, der i længere Tid have haft med Grønland og den indfødte Befolkning at gøre.

Ser man hen til andre Landes Kolonier og Administrationen af disse, træffer man Politi, Soldater og andre Foranstaltninger til Ordenens og Magtens Haandhævelse; i Grønland træffer man en Befolkning paa ca. 11.000 Mennesker, spredt over en Kyststrækning af flere hundrede Miles Længde, og en Administration af et Par hundrede Europæere, der nærmest ere satte dér for at handle med de indfødte. Om Politi, end sige Soldater, er der aldeles ikke Tale, og dog er der næppe noget Land i Verden, hvor man som fremmed kan leve mere fredelig og rolig end i Grønland, hvis Befolkning lever under ordnede Forhold, afpassede efter dens Tarv, og hvilken anden Koloni administreres mon med saa liden Bekostning for Moderlandet som Grønland?

Rejses der Anke mod Betimeligheden af Bibeholdelsen af Monopolhandelen paa Grønland, skal det erindres, at denne maa opretholdes af Hensyn til den indfødte Befolkning; denne Befolkning vilde hurtig forarmes og gaa sin Undergang i Møde, hvis den, naar Frihandelen indførtes i Grønland, blev prisgivet samvittighedsløse Købmænds og Opkøberes Manipulationer, ikke at tale om, hvis disse hensynsløst solgte Spirituosa til Grønlænderne; hertil kommer, at det vilde være umuligt at føre kun den mindste betryggende Kontrol med de fremmede i Henseende til Faren for Indførelse af smitsomme Sygdomme.

Hvad Lystrejsendes Ophold i Grønland angaar, opstaar det Spørgsmaal: „hvilke Fordele vilde den indfødte Befolkning opnaa ved saadanne Besøg?“ Svaret herpaa maa blive negativt! I Grønland, hvor der ikke findes Jernbaner eller Dampskibstrafik, men hvor Samfærdslen mellem de forskellige Steder foregaar ved Hjælp af Konebaade, i bedste Tilfælde med Træbaade, ere de rejsende henviste til at benytte Grønlænderne dels som Roere, dels som Styrmand, Lodse o. s. v., og herved tages de indfødte i den korte Sommertid bort fra det nationale Erhverv og forhindres i at indsamle Forraad til Vinteren. Naar de rejsende henad Efteraaret atter drage bort, staar Grønlænderen tilbage med en lille Haandfuld Penge, for hvilken han saa skal ernære sig og Familie i den tilstundende Vinter; han er nu henvist til for Pengene at tilkøbe sig den forholdsviis dyre europæiske Proviant; Pengene vil paa denne Maade hurtig være opbrugte, og Familien henvist til at søge Fattighjælp for overhovedet at kunne eksistere. I Sandhed sørgelige Fordele!

Det vil formentlig af det foranstaaende klart fremgaa, at det, der tages Sigte paa ved Bibeholdelsen af Monopolhandelen paa Grønland og Hævdelsen af For-

budet mod uvedkommende Skibes og Rejsendes Besøg i Landet, i første Række er et humanitært Hensyn overfor den indfødte Befolkning, for at bevare denne fra Undergang; et Formaal, der sikkert vil blive anerkendt af alle, der have Interesse for vort fjerne Biland og dets brave, indfødte Befolkning.

Erhvervsforholdene i 1891-92—1900-01.

Med Hensyn til disse maa jeg straks forudskikke den Bemærkning, at der desværre mangler fuldstændige Oplysninger fra Nordgrønland om Fangsten af Sæler, Hvidfisk, Hajer og Ræve i det omhandlede Tidsrum, hvorfor en Sammenligning i denne Henseende mellem denne og tidligere Perioder for Nordgrønlands Vedkommende tildels er udelukket, et Forhold, der meget maa beklages, men paa hvilket der formentlig fremtidig vil blive raadet Bod. Anderledes stiller Forholdet sig i saa Henseende for Sydgrønlands Vedkommende; her føres der nemlig hvert Aar meget samvittighedsfuldt ugentlige Lister ved hvert Sted over de fangne Sæler og Ræve, hvilke Lister samles og indsendes til Inspektoratet, ved hvis Foranstaltning de da trykkes i Godthaabs Bogtrykkeri og herfra sendes rundt til de forskellige Distrikter. Paa Grundlag af disse „Sammendrag af Fangelister“ er de efterfølgende Tabeller udarbejdede, og man tør med Rette sige, at disse Tabeller ere et sandt Udtryk for Fangstforholdene i Sydgrønland.

Medens Antallet af fangne *Sælhundede* i Sydgrønland i Tidsrummet 1883-84—1890-91 gennemsnitligt var 33.515 aarlig, udgør dette Gennemsnitstal for Perioden 1891-92—1900-01: 34.703, altsaa en lille Fremgang (Tabel I), svingende fra 24.583 som laveste Tal (1891—92) til 47.590 som højeste Tal (1898—99). — For de enkelte Distrikters Vedkommende stille Forholdene sig meget variable; saaledes giver

				Største Fangst	Mindste Fangst			
Julianehaab	i Tiaaret	18 ⁹¹ / ₉₂ —19 ⁰⁰ / ₀₁	gnstlg.	16.704; 18 ⁹⁸ / ₉₉	18 ⁹¹ / ₉₂	i Otteaaaret	18 ⁸³ / ₈₄ —18 ⁹⁰ / ₉₁	gnstlg. 18.717
Frederikshaab	-	—	—	5.056; 18 ⁹⁸ / ₉₉	18 ⁹⁹ / ₁₉₀₀	—	—	4.953
Godthaab	-	—	—	4.451; 18 ⁹⁸ / ₉₉	18 ⁹¹ / ₉₂	—	—	4.086
Sukkertoppen	-	—	—	5.157; 18 ⁹⁸ / ₉₉	18 ⁹¹ / ₉₂	—	—	3.899
Holstensborg	-	—	—	3.335; 18 ⁹⁸ / ₉₉	18 ⁹¹ / ₉₂	—	—	1.860

Lægges Beregningen pr. Individ til Grund (Tabel II) faas for:

				Største Fangst	Mindste Fangst			
Julianehaab	i Tiaaret	18 ⁹¹ / ₉₂ —19 ⁰⁰ / ₀₁	gnstlg.	6.6; 18 ⁹⁴ / ₉₅	18 ⁹¹ / ₉₂	i Otteaaaret	18 ⁸³ / ₈₄ —18 ⁹⁰ / ₉₁	gnstlg. 7.9
Frederikshaab	-	—	—	6.5; 18 ⁹⁸ / ₉₉	18 ⁹⁹ / ₁₉₀₀	—	—	6.5
Godthaab	-	—	—	5.0; 18 ⁹⁸ / ₉₉	18 ⁹¹ / ₉₂	—	—	4.4
Sukkertoppen	-	—	—	5.4; 18 ⁹⁸ / ₉₉	18 ⁹¹ / ₉₂ og 19 ⁰⁰ / ₀₁	—	—	4.2
Holstensborg	-	—	—	5.3; 18 ⁹⁸ / ₉₉	18 ⁹¹ / ₉₂	—	—	3.2

Lægges endelig Beregningen pr. Erhverver til Grund (Tabel III) faas for:

				Største Fangst	Mindste Fangst			
Julianehaab	i Tiaaret	18 ⁹¹ / ₉₂ —19 ⁰⁰ / ₀₁	gnstlg.	33.7;	18 ⁹⁴ / ₉₅ , 18 ⁹¹ / ₉₂ ;	i Otteaaret	18 ⁸³ / ₈₄ —18 ⁹⁰ / ₉₁	gnstlg. 40.8
Frederikshaab	· —	—	—	36.1;	18 ⁹⁶ / ₉₇ , 18 ⁹⁹ / ₁₉₀₀ ;	—	—	— 36.1
Godthaab	· —	—	—	27.3;	18 ⁹⁸ / ₉₉ , 18 ⁹¹ / ₉₂ ;	—	—	— 26.7
Sukkertoppen	· —	—	—	26.2;	18 ⁹⁸ / ₉₉ , 19 ⁰⁰ / ₀₁ ;	—	—	— 22.7
Holstensborg	· —	—	—	24.3;	18 ⁹⁸ / ₉₉ , 18 ⁹¹ / ₉₂ ;	—	—	— 18.3

Heraf synes at fremgaa, at Fangsten af Sæler, ved Sammenligning mellem de tvende anførte Perioder, er gaaet ned ved Julianehaab (ca. 2.000 gnstlg. aarlig) og op i de fire andre Distrikter i Sydgrønland, ved Sukkertoppen og Holstensborg endog forholdsvis betydeligt. Herfra at slutte sig til, at Fangsten af Sæler i Julianehaabs Distrikt overhovedet er i Tilbagegang, turde dog være fejlagtigt, da det sikkert er rene Tilfældigheder, der har bevirket dette Forhold; i det nævnte Distrikt fangedes i Niaaret 18⁷⁴/₇₅—18⁸²/₈₃ aarlig gennemsnitlig 16.764 Sæler, altsaa noget lignende som i den her behandlede Periode.

Det fremgaa endvidere af Tabel I, at Aaret 18⁹¹/₉₂ over hele Sydgrønland har været et meget daarligt Fangstaar, medens til Gengæld 18⁹⁸/₉₉ har været ualmindeligt godt; ved Sammenligning mellem Perioderne 18⁹¹/₉₂—19⁰⁰/₀₁ og 18⁷⁴/₇₅—18⁹⁰/₉₁ ses det fremdeles, at i de 27 Aar er 18⁹¹/₉₂ overhovedet det daarligste, 18⁹⁸/₉₉ det bedste Fangstaar.

Hvidfiskefangsten i Sydgrønland synes efter de foreliggende Oplysninger at være gaaet yderligere tilbage i Tidsrummet 18⁹¹/₉₂—19⁰⁰/₀₁, i hvilket den gennemsnitlig udgør 418 om Aaret, mod 732 i 18⁷⁴/₇₅—18⁸²/₈₃ og 533 i 18⁸³/₈₄—18⁹⁰/₉₁. Det er kun i de tre nordlige Distrikter af det søndre Inspektorat, at denne Fangst spiller nogen Rolle, og, som alt antydet i min forrige Artikel, er denne Fangst af saa ringe Betydning for Samfundet som Helhed taget, at man ikke skal nære nogen Bekymring i Anledning af den nu paaviste yderligere Nedgang.

Ravejagten i Sydgrønland har derimod i den her omhandlede Periode gennemgaaende givet et bedre Udbytte (1736) end i 18⁸³/₈₄—18⁹⁰/₉₁ (1163), men daarligere end i 18⁷⁴/₇₅—18⁸²/₈₃ (1965); det er hovedsagelig i Julianehaabs og Godthaabs Distrikter, at denne Jagt har nogen Betydning, idet der i disse tvende Distrikter aarligt fanges omtrent dobbelt saa mange Ræve som i de øvrige Distrikter tilsammen. Det synes imidlertid, som om Kvaliteten af Ræveskindene i de senere Aar forringes; hvorvidt dette skyldes tilfældige Omstændigheder — som f. Eks. de i de sidste Aar herskende

forholdsvis milde Vintre — eller hidrører fra en uheldig Raceblandning mellem den hvide og blaa Ræv, eventuelt fra Sygdom i Rævebestanden, er endnu ikke paavist. Sikkert er det, at der i tidligere Aar hjemsendtes flere Ræveskind af de bedre Sorter end nu.

For Nordgrønlands Vedkommende er det eneste Materiale, der foreligger, en Fortegnelse over Fangsten af Sodyr i Aarene 18⁸⁷/₈₈ og 18⁹²/₉₃, af hvilke kun den sidste hører ind i den af mig her behandlede Periode, medens den første ikke tidligere har været optagen her i Tidsskriftet. Omendskønt dette Materiale er for ufuldstændigt til derpaa at bygge nogen indgaaende Sammenligning med tidligere Aar, tager jeg dog ikke i Betænkning at optage den, da det maaske kan have Interesse ved fremtidige Sammenligninger.

Som omtalt i min tidligere Artikel her i Tidsskriftet staa Produktions- og Fangstforholdene i Grønland ikke i noget bestemt Forhold til hinanden, saaledes at der ikke kan drages Paralleler mellem dem. Sammenholdes de her udarbejdede Tabeller VI (Sydgrønland) og VIII (Nordgrønland) med de tilsvarende Tabeller (med samme Mærker) i min forrige Artikel, fremgaaer det, at Gennemsnitsproduktionen i Sydgrønland for Aarene 1891-92—1900-01 er noget lavere for Spækkets Vedkommende (4.581 Tdr.) end Gennemsnitstallet for Aarene 1874-75—1890-01 (4.712 Tdr.), adskilligt lavere for de større Sælskinds Vedkommende (458 mod 888), men derimod højere for mindre Sælskind (8.148 mod 7.150); altsaa maa Produktionen i Sydgrønland i Tiaaret 1891-92—1900-01 kunne siges at staa paa omtrent samme Standpunkt som Gennemsnittet for de foregaaende 17 Aar, selv om der indenfor de enkelte Kolonidistrikter ses at være nogen Forandring: Julianehaab og Frederikshaab synes saaledes at være gaaet noget ned i produktiv Henseende — særlig for Spækkets Vedkommende —, medens de tre øvrige Kolonier viser nogen Fremgang; dette Forhold kan imidlertid bero paa rene Tilfældigheder og er sikkert uden Betydning for Fremtiden. — Ligeledes er Produktionen i Sydgrønland — beregnet pr. Individ — i det her omhandlede Tiaar paa det nærmeste den

samme som Gennemsnittet for de forud gaende 17 Aar.

For Nordgrønlands Vedkommende kan Sammenligning kun finde Sted mellem Perioden 1891-92—1900-01 og Aarene 1862-63—1876-77 (jfr. Tabel VIII i begge Artikler), da de mellemliggende Udregninger ikke foreligge; det fremgaar af Tabellerne, at Nordgrønland i produktiv Henseende synes at være gaaet fremad i Perioden 1891-92—1900-01 saavel for Spæks som Hajlevers og større Sælskinds Vedkommende, medens der er nogen Tilbagegang i Produktionen af mindre Sælskind. Nogen egentlig Sammenligning kan dog først finde Sted paa et senere Tidspunkt ρ : naar næste Tiaar kan behandles statistisk. Hvad her er anført om Produktionen i Nordgrønland som Helhed taget i Perioden 1891-92—1900-01 gælder imidlertid ikke, naar Oversigten over Produktionen, beregnet pr. Individ, lægges til Grund, idet Produktionen af Spæk, Lever og større Sælskind da omtrent er ens i begge Perioder, medens Antallet af de indhandlede mindre Sælskind viser en ret betydelig Nedgang; hertil maa dog bemærkes, at Folketallet i Nordgrønland er steget fra 4069 (i 1877) til 5167 (i 1901).

I Fortsættelse af de af mig i forrige Artikel givne Oplysninger om Hundesygens Forekomst i Nordgrønland, skal jeg her fremkomme med Oplysninger for Aarene 1892-93—1901-02, idet jeg skal erindre om, at Hundebestanden spiller en meget vigtig Rolle i Nordgrønland, hvor Vinterfangsten de fleste Steder saa godt som staar og falder med Hundespørgsmaalet; af Tabel *d* vil det forøvrigt fremgaa, at Antallet af Slædehunde i Nordgrønland i de senere Aar er tiltaget meget betydeligt. — De nedenstaaende Oplysninger om Hundesygen ere uddragne af de officielle Indberetninger fra Grønland, drejende fra September til September.

1892—93.

Hundesygen har ikke vist sig paany, og Hundebestanden er derfor overalt rigelig, (naar undtages Godhavns Distrikt, hvor Mangel paa Hundefoder i Begyndelsen af Vinteren nødvendiggjorde en Indskrænkning i Hundeholdet).

1893—94.

Hundesygen viste sig i Foraaret ved et enkelt Sted i Umanaks Distrikt, men ved resolut Nedslagning af de angrebne Dyr standsedes Sygdommen straks i sin Begyndelse og har ikke senere vist sig.

1894—95.

Hundesygen har ikke vist sig (Hundebestanden er overalt rigeligere end nødvendigt).

Tabel I.

Sammenlægning af Fangelisterne for Sydgrønland for Aarene 1891-92—1900-01.

Aar	Julianehaab			Frederikshaab			Godthaab			Sukkertoppen			Holstensborg			Hele Sydgrønland							
	Antal Erhververe	Sæl	Hvidfisk	Antal Erhververe	Sæl	Hvidfisk	Antal Erhververe	Sæl	Hvidfisk	Antal Erhververe	Sæl	Hvidfisk	Antal Erhververe	Sæl	Hvidfisk	Antal Erhververe	Sæl	Hvidfisk					
1891—92	453	13386	4	125	3456	2	194	137	2198	145	301	180	3613	129	160	111	1935	76	291	1006	24583	866	1708
1892—93	483	15711	4	131	5141	12	167	151	4599	69	233	204	5128	275	216	124	2759	116	290	1093	33338	476	1675
1893—94	473	16747	3	134	4870	16	206	155 ⁷⁾	3680	90	464	204	4286	310	227	131	3228	129	344	1097	32781	548	1993
1894—95	471	18788	6	139	5625	17	286	167	4737	160	769	217	5133	191	236	140	3742	88	359	1134	38075	455	2337
1895—96	487	16147	4	133	3914	3	185	147	2961	361	394	179	4119	214	81	137	2793	206	122	1083	29964	788	1503
1896—97	489	17747	1	145	6493	11	81	174	6425	57	309	191	7253	138	60	130	3962	75	140	1149	41912	282	1100
1897—98	513	16560	2	136	6070	13	151	171	4865	83	475	202	4874	193	204	153	4650	88	366	1175	37019	379	1893
1898—99	537	19086	1	161	6738	14	268	188	8128	27	471	217	8732	74	182	132	4886	64	175	1256	47530	180	1911
1899—00	522	15518	6	146	3234	4	284	176	3622	146	633	193	4695	85	148	133	2808	42	129	1170	29672	257	2128
1900—01	531	17351	8	153	4934	4	138	165	3804	201	299	183	3604	142	133	135	2792	74	165	1167	32095	429	1109
Gennemsnit for 1891-92—1900-01	496	16704	4	140	5056	9	196	163	4451	134	443	197	5157	175	165	137	3335	96	238	1133	34703	418	1736

⁷⁾ Oplysningerne fra Godthaab for dette Aar ere noget mangelfulde.

Tabel II.

Fangsten af Sædyr og Ræve i Sydgrønland i Aarene 1891-92—1900-01, beregnet pr. Individ.

	Julianehaab			Frederikshaab			Godthaab			Sukkertoppen			Holstensborg			Hele Sydgrønland		
	Sæler	Hvidfisk	Ræve	Sæler	Hvidfisk	Ræve	Sæler	Hvidfisk	Ræve	Sæler	Hvidfisk	Ræve	Sæler	Hvidfisk	Ræve	Sæler	Hvidfisk	Ræve
1891—92	5.4	—	0.3	4.6	—	0.3	2.5	0.2	0.3	3.8	0.1	0.2	3.3	0.1	0.5	4.3	0.1	0.3
1892—93	6.4	—	0.3	6.8	—	0.2	5.4	0.1	0.3	5.3	0.3	0.2	4.7	0.2	0.3	5.9	0.1	0.3
1893—94	6.8	—	0.3	6.3	—	0.3	4.3	0.1	0.5	4.3	0.3	0.2	5.4	0.2	0.6	5.8	0.1	0.3
1894—95	7.6	—	0.3	7.2	—	0.4	5.4	0.2	0.9	5.6	0.2	0.3	6.0	0.1	0.6	6.7	0.1	0.4
1895—96	6.4	—	0.3	5.9	—	0.2	3.3	0.1	0.4	4.4	0.2	0.1	4.5	0.3	0.2	5.2	0.2	0.3
1896—97	6.9	—	0.2	8.1	—	0.1	7.2	0.1	0.3	7.6	0.1	0.1	6.2	0.1	0.2	7.2	—	0.2
1897—98	6.4	—	0.3	7.4	—	0.2	5.4	0.1	0.5	5.0	0.2	0.2	7.1	0.1	0.5	6.2	0.1	0.3
1898—99	7.4	—	0.3	8.2	—	0.3	9.1	—	0.5	9.0	0.1	0.2	7.4	0.1	0.3	8.0	—	0.3
1899—1900	5.9	—	0.3	4.0	—	0.3	4.0	0.2	0.7	4.8	0.1	0.2	4.0	0.1	0.2	5.0	—	0.4
1900—01	6.4	—	0.1	6.1	—	0.2	3.6	0.2	0.3	3.8	0.1	0.1	4.1	0.1	0.3	5.3	0.1	0.2
Gennemsnit for 1891-92—1900-01	6.6	—	0.3	6.5	—	0.3	5.0	0.2	0.5	5.4	0.2	0.2	5.3	0.1	0.4	6.0	0.1	0.3

Tabel III.

Fangsten af Sædyr og Ræve i Sydgrønland i Aarene 1891-92—1900-01, beregnet pr. Erhverver.

	Julianehaab			Frederikshaab			Godthaab			Sukkertoppen			Holstensborg			Hele Sydgrønland		
	Sæler	Hvidfisk	Ræve	Sæler	Hvidfisk	Ræve	Sæler	Hvidfisk	Ræve	Sæler	Hvidfisk	Ræve	Sæler	Hvidfisk	Ræve	Sæler	Hvidfisk	Ræve
1891—92	29,5	—	1,7	27,7	—	1,5	16,0	1,1	2,2	20,1	0,7	0,9	17,4	0,7	2,6	24,4	0,3	1,7
1892—93	32,5	—	1,5	39,2	0,1	1,3	30,5	0,5	1,9	25,1	1,3	1,1	22,2	0,9	2,3	30,5	0,4	1,6
1893—94	35,4	—	1,6	36,3	0,1	1,5	23,7	0,6	3,0	20,8	1,5	1,1	24,6	1,0	2,6	29,9	0,5	1,8
1894—95	39,9	—	1,5	40,5	0,1	2,1	28,4	1,0	4,6	23,9	0,9	1,1	26,7	0,6	2,5	33,6	0,4	2,1
1895—96	33,2	—	1,5	29,6	—	1,4	20,1	2,5	2,7	23,0	1,2	0,5	20,4	1,5	0,9	27,7	0,7	1,4
1896—97	36,3	—	1,0	44,8	0,1	0,6	36,9	0,3	1,8	38,1	0,7	0,3	26,4	0,5	0,9	36,5	0,2	0,9
1897—98	32,3	—	1,4	44,6	0,1	1,1	28,4	0,5	2,8	24,1	0,9	1,0	30,4	0,6	2,4	31,5	0,3	1,6
1898—99	35,6	—	1,5	41,8	0,1	1,6	43,2	0,1	2,5	40,3	0,3	0,8	31,9	0,4	1,1	37,9	0,1	1,5
1899—1900	29,7	—	1,7	22,2	0,1	1,9	20,6	0,8	3,7	24,3	0,4	0,7	19,6	0,3	1,0	25,3	0,2	1,8
1900—01	32,7	—	0,7	32,6	—	0,9	20,2	1,2	1,8	20,0	0,8	0,7	20,7	0,5	1,2	27,5	0,3	1,0
Gennemsnit for 1891-92—1900-01	33,7	—	1,4	36,1	0,1	1,4	27,3	0,8	2,7	26,2	0,9	0,8	24,3	0,7	1,7	30,6	0,4	1,5

1895—96.

Hundesygen har hjemsøgt en Del af Nordgrønlands Inspektorat, til stor Afbræk for Fangsten, ligesom ogsaa Bjørnejagten ved Upernivik af denne Grund mislykkedes.

Sygdommen viste sig først i Uperniviks Distrikt, hvorfra den udbredte sig til Umanaks og Ritenbenks Distrikter, hvor den bortrev en Mængde Hunde. Den optraadte under en anden Form end den sædvanlige Hundesygdom og skyldtes vel nærmest Manglen paa

tilstrækkelig Føde, hvorfor det ogsaa var de svagere og daarligst fodrede Hunde, der bortrevs, medens kraftige Spand gik helt fri. (Takket være den rigelige Hundebestand, foraarsagedes ingen væsentlig Indskrænkning herved i Fangstforholdene).

1896—97.

Hundesygen har atter hjemsøgt Nordgrønland; den begyndte ved Kolonien Upernivik og bredte sig herfra sydpaa til samtlige Kolonier; den har ikke vist sig

slet saa ondartet som tidligere, idet ældre og kraftigt fodrede Hunde i Almindelighed holdt sig fri for Smitten. (Hundebestanden er iøvrigt ved de fleste Steder igen bragt paa Fode.)

1897—98.

Hundesygen har atter vist sig i Nordgrønland, dog kun i Egedesminde og i den sydlige Del af Uperniviks Distrikt; den var imidlertid ikke ondartet. (Hundebestanden er trods det sidste Par Aars Sygdom overalt tilstrækkelig.)

1898—99.

Kun i Uperniviks Distrikt er der forefaldet enkelte Tilfælde af Hundesygen, der ikke har vist sig andre Steder.

1899—1900.

Hundesygen viste sig i Foraaret (1900) i Uperniviks Distrikt, hvor den dog ikke synes at have haft nogen større Betydning, ligesom den heller ikke har bredt sig til andre Distrikter.

1900—01.

Hundesygen har kun vist sig i den nordligste Del af Uperniviks Distrikt, uden dog at have været af nogen Betydning.

1901—02.

Hundesygen viste sig i Sommeren 1902 ved et Udsted i Ritenbens Distrikt; nærmere Underretning om Sygdommens Forløb savnes, men man haaber paa Grund af Stedets afsides Beliggenhed, at Sygdommens videre Udbredelse er bleven hindret.

Folkemængden.

I min forrige Artikel i nærværende Tidsskrift om dette Emne har jeg paavist, at Folketallet i Grønland i den 31aarige Periode 1861—91 ikke, som paastaaet, var i Aftagende, men derimod i Tiltagende, idet det samlede Indbyggerantal i Vestgrønland d. 31. December 1861 androg 9553, medens det d. 31. December 1891 var steget til 10244; jeg udtalte dengang bl. a.: „man tør se Fremtiden i Møde med fuld Fortrøstning til, at det grønlandske Samfund nok vil bevare sin Tilværelse“. Min Profeti i saa Henseende er hidtil ikke slaaet fejl, idet Folketallet i Vestgrønland den 31. December 1901 udgjorde 11283, altsaa en Fremgang fra 1891 af 1039 Individuer eller en Tilvækst af ca. 10 Procent. — Jeg maa her indskyde den Bemærkning, at det vel maa erindres, at det i statistisk Henseende kun er smaa Tal, man bevæger sig imellem, naar Talen er om grønlandske Forhold.

Oversigt

over

Fangsten af Sødyr i Nordgrønland i Aarene 1897/98 og 1892/93.

	Egedesminde			Christianshaab			Jakobshavn			Ritenbenk			Godhavn			Umanak			Upernivik			Helo Nordgrønland		
	Sæler	Hvidtsk og Narhvaler	Hajer	Sæler	Hvidtsk og Narhvaler	Hajer	Sæler	Hvidtsk og Narhvaler	Hajer	Sæler	Hvidtsk og Narhvaler	Hajer	Sæler	Hvidtsk og Narhvaler	Hajer	Sæler	Hvidtsk og Narhvaler	Hajer	Sæler	Hvidtsk og Narhvaler	Hajer	Sæler	Hvidtsk og Narhvaler	Hajer
1887—88.....	4589	19	?	2482	53	?	3515	35	2843	3542	349	1169	1456	11	812	14117	151	6803	7740	126	516	37291	744	?
1892—93.....	10075	41	1556	5085	149	2800	3891	96	2639	5069	109	532	2748	12	425	14205	169	14525	12553	123	1340	53626	699	24117

Tabel V.

Fangsten af Sædyr i Nordgrønland i Aarene 1887/88 og 1892/93, beregnet pr. Individ.

	Egedesminde			Christianshaab			Jakobshavn			Ritenbenk			Godhavn			Umanak			Upernivik			Hele Nordgrønland		
	Sæler	Hvidfisk og Narhvaler	Hajer	Sæler	Hvidfisk og Narhvaler	Hajer	Sæler	Hvidfisk og Narhvaler	Hajer	Sæler	Hvidfisk og Narhvaler	Hajer	Sæler	Hvidfisk og Narhvaler	Hajer	Sæler	Hvidfisk og Narhvaler	Hajer	Sæler	Hvidfisk og Narhvaler	Hajer	Sæler	Hvidfisk og Narhvaler	Hajer
1887-88...	4.2	—	?	4.9	0.1	?	8.0	0.1	6.5	7.2	0.7	2.4	6.6	—	1.4	14.6	0.2	6.5	8.1	0.1	0.6	8.2	0.1	?
1892-93...	9.7	—	1.5	10.4	0.3	5.7	8.2	0.2	6.2	10.3	0.2	1.1	9.2	—	1.4	14.1	0.2	14.5	16.3	0.2	1.7	11.7	0.2	5.3

Tabel VI.

Oversigt over den indhandlede Netto-Produktion af Spæk og Sælskind i Sydgrønland i Aarene 1891-92—1900-01.

	Julianehaab			Frederikshaab			Godthaab			Sukkertoppen			Holstensborg			Hele Sydgrønland		
	Spæk	Sælskind		Spæk	Sælskind		Spæk	Sælskind		Spæk	Sælskind		Spæk	Sælskind		Spæk	Sælskind	
		større	mindre		større	mindre		større	mindre		større	mindre		større	mindre		større	mindre
	Tdr.	Stkr.	Stkr.	Tdr.	Stkr.	Stkr.	Tdr.	Stkr.	Stkr.	Tdr.	Stkr.	Stkr.	Tdr.	Stkr.	Stkr.	Tdr.	Stkr.	Stkr.
1891-92.....	2100	618	2953	465	29	332	251	—	237	638	28	567	255	—	273	3709	675	4362
1892-93.....	2215	315	4485	791	41	799	506	10	875	701	2	718	343	—	465	4556	368	7342
1893-94.....	2018	308	4469	598	58	805	346	9	387	631	19	768	378	4	731	3971	398	7160
1894-95.....	2413	390	5357	599	49	1257	503	4	772	626	—	1130	447	5	1286	4588	448	9802
1895-96.....	2368	390	3887	414	35	832	829	3	345	619	18	713	388	10	689	4618	456	6466
1896-97.....	2489	369	4399	597	4	1294	642	8	1409	768	—	1659	432	7	622	4928	388	9383
1897-98.....	2043	224	3454	749	9	1106	545	27	1034	741	8	1125	608	20	1843	4686	288	8562
1898-99.....	2456	212	5796	623	6	2181	720	10	2727	1070	64	2571	618	10	1562	5487	302	14837
1899-1900...	2355	480	2789	378	38	639	461	64	988	763	105	1502	408	7	766	4365	691	6634
1900-01.....	2372	411	3638	628	40	1034	511	—	664	554	109	993	343	9	594	4908	569	6923
Gennemsnit for 1891-92-1900-01	2333	372	4118	584	31	1028	531	13	944	711	35	1175	422	7	883	4581	458	8148

Tabel VIII.

Oversigt over den indhandlede Netto-Produktion af Spæk og Haj-

	Egedesminde				Christianshaab				Jakobshavn			
	Spæk	Hajlever	Sælskind		Spæk	Hajlever	Sælskind		Spæk	Hajlever	Sælskind	
			større	mindre			større	mindre			større	mindre
	Tdr.	Tdr.	Stkr.	Stkr.	Tdr.	Tdr.	Stkr.	Stkr.	Tdr.	Tdr.	Stkr.	Stkr.
1891-92.....	753	239	—	2632	462	220	—	738	648	396	—	953
1892-93.....	1115	214	—	3549	786	297	3	1317	709	477	47	658
1893-94.....	991	273	—	2641	509	350	10	744	579	636	27	844
1894-95.....	1437	142	—	6108	660	339	13	1994	884	1026	45	1689
1895-96.....	1135	260	—	3649	949	262	5	2968	773	830	72	2301
1896-97.....	1089	361	3	3232	436	527	6	527	511	937	141	690
1897-98.....	1313	271	146	4379	483	774	189	550	491	886	649	344
1898-99.....	1346	185	1	3621	475	680	—	211	662	1161	13	572
1899-1900...	1066	29	—	2538	518	404	—	886	602	902	7	1054
1900-01.....	1045	365	—	1600	611	475	—	855	662	1047	1	901
Gennemsnit for 1891-92-1900-01.....	1129	288	15	3395	589	433	23	1080	652	830	100	1001

Af Tabel A fremgaar det, at Tilvæksten, bortset fra Aaret 1892, i hvilket der var en Tilbagegang af 37 Individuer (eller ca. 0.3 %), fordeler sig nogenlunde jævnt i de forskellige Aar, dog varierende fra 0.6 til 2.0 %; Tilvæksten andrager i Sydgrønland ca. 7.4 %, i Nordgrønland ca. 13.4 %, eller er omtrent procentvis dobbelt saa stor i sidstnævnte Del af Landet som i førstnævnte. Jeg skal senere søge at paavise Anledningen til denne ret betydelige Forskel paa de tvende Landsdele.

Indenfor de enkelte Kolonidistrikter fremtræder Forskellen i endnu højere Grad; i Julianehaabs Distrikt er Folketallet saaledes i Tiden fra Udgangen af 1891 til Udgangen af Aaret 1901 steget ca. 9.4 %, i Frederikshaabs ca. 6.7 %, i Godthaabs ca. 5.4 % og i Holstensborgs ca. 15.2 %, medens det i Sukkertoppens Distrikt er aftaget med ca. 5.1 % (jfr. nedenfor). I de enkelte nordgrønlandske Kolonidistrikter er Folketallet tiltaget saaledes: Egedesminde ca. 19.3 %, Christianshaabs ca. 1.9 %, Jakobshavns ca. 20.1 %, Umanaks ca. 23.3 % og Uperniviks ca. 17.8 %, medens det i Ritenbenks Distrikt er aftaget med ca. 15.5 % og i Godhavns med ca. 2.3 %; hertil maa dog bemærkes, at i 1896 blev en Boplads, Nugssuak, der hidtil havde hørt under Ritenbenk, henlagt til Umanaks Distrikt. — Som foran meddelt er Folketallet i Vestgrønland i Aarene 1892 til 1901 steget med 1039; denne Tilvækst skyldes dog ikke udelukkende Overskud af Fødte mod Døde, idet der i Aarene 1892 og 1900 er sket Indvandring i Julianehaabs Distrikt fra Østgrønland, nemlig i førstnævnte Aar 23 og i sidstnævnte Aar 40

Individer, der have taget fast Bolig i Vestgrønland; det bør vel erindres, at de her behandlede Tal kun vedrører de *indfødte* i Grønland (Østgrønland ikke medregnet), medens Europæerne ikke ere medtagne i Beregningerne.

I Tabel B er givet en Oversigt over Fødsler og Dødsfald blandt den indfødte Befolkning i Aarene 1892—1901. Herefter udgør det endelige Overskud af fødte mod døde i det nævnte Tidsrum 971, idet der ialt er født 4275 og døde 3304; lægges dette Tal til Grund ved Beregningen, er Folkemængden i Grønland gennem Overskud af fødte mod døde tiltaget med ca. 8.6 % fra Aaret 1892, hvilket sikkert maa kaldes et smukt og forhaabningsfuldt Resultat. Tages hele Grønland under et, vil det ses, at kun et af Aarene i Tiaaret 1892—1901 har givet et negativt Resultat, nemlig Aaret 1892, i hvilket Aar der i hele Grønland er forekommet 400 Fødsler og 454 Dødsfald, altsaa $\div 54$; i de øvrige 9 Aar overstiger hvert Aar Antallet af Fødsler Tallet paa Døde. — Anderledes stiller Forholdet sig, naar man tager hvert af Inspektoraterne for sig; i Sydgrønland er saaledes Forholdstallet mellem Fødsler og Dødsfald negativt i 3 Tilfælde, nemlig Aarene 1892, 1894 og 1898, henholdsvis $\div 13$, $\div 3$ og $\div 3$, medens i Nordgrønland kun et Aar i Perioden møder op med et negativt Resultat, nemlig Aaret 1897 ($\div 6$).

I Tabellerne C og D har jeg opstillet Oversigter over Fødsler og Dødsfald blandt den indfødte Befolkning i de forskellige Kolonidistrikter i Perioden 1892—1901, henholdsvis i Syd- og i Nordgrønland.

lever samt Sælskind i Nordgrønland i Aarene 1891-92—1900-01.

Ritenbenk				Godhavn				Umanak				Upernivik				Hele Nordgrønland			
Spæk	Hajlever	Sælskind		Spæk	Hajlever	Sælskind		Spæk	Hajlever	Sælskind		Spæk	Hajlever	Sælskind		Spæk	Hajlever	Sælskind	
		store	mindre			store	mindre			store	mindre			store	mindre			store	mindre
Tdr.	Tdr.	Stkr.	Stkr.	Tdr.	Tdr.	Stkr.	Stkr.	Tdr.	Tdr.	Stkr.	Stkr.	Tdr.	Tdr.	Stkr.	Stkr.	Tdr.	Tdr.	Stkr.	Stkr.
905	119	—	2012	426	29	—	464	1866	1042	—	7146	1583	69	146	6522	6643	2114	146	20467
883	57	2	1700	370	65	—	501	1767	975	164	5951	1509	96	73	5555	7139	2181	289	19231
811	147	—	2096	347	61	—	226	1700	1158	69	7412	1740	140	99	6506	6677	2765	205	20469
866	99	3	1982	556	26	7	653	1940	1590	168	7851	2082	147	87	8717	8425	3369	323	28994
910	107	19	2702	439	62	—	581	1912	1400	375	6870	1859	177	198	7940	7977	3098	669	27011
630	169	6	1204	238	90	—	320	1398	1532	94	6895	1266	171	145	4514	5568	3787	395	17382
594	141	2	1542	282	62	—	349	1394	1764	1031	4130	1242	195	124	4780	5799	4093	2141	16374
590	152	3	1064	240	169	—	422	1824	2294	40	6156	1583	256	161	6231	6720	5197	218	18277
792	172	—	1281	297	35	—	514	1912	1715	10	7057	1670	175	87	6386	6857	3672	104	19716
717	218	1	1321	289	30	—	278	2000	1548	5	7217	1828	180	94	7582	7152	3863	101	19754
770	138	4	1690	348	63	1	431	1771	1502	196	6699	1636	161	121	6473	6895	3414	460	20768

Herefter er Forskellen mellem fødte og døde i Perioden *positiv* i alle Distrikterne, rigtignok med ret betydelige Svingninger; Forholdstallet mellem fødte og døde er saaledes i

Julianehaabs Distrikt . . .	162	
Frederikshaabs — . . .	63	
Godthaabs — . . .	29	
Sukkertoppens — . . .	13	
Holstensborgs — . . .	86	353
Egedesmindes Distrikt . . .	199	
Christianshaabs — . . .	25	
Jakobshavns — . . .	74	
Ritenbenks — . . .	68	
Godhavns — . . .	10	
Umanaks — . . .	115	
Uperniviks — . . .	127	618 971.

Indenfor hvert enkelt Kolonidistrikt forekommer ogsaa ret betydelige Svingninger mellem Antallet af fødte og døde; den højeste Forskel forekommer dog i Sukkertoppens Distrikt i Aaret 1894, hvor Antallet af døde overstiger Fødslerne med 69; dette sørgelige Resultat hidrører fra, at der i dette Distrikt i For-aaret 1894 grasserede en meget ondartet Epidemi (förmøntlig opstaaet ved Forgiftningstilfælde), der medførte 62 Dødsfald.

I min tidligere Artikel her i Tidsskriftet har jeg paavist, at i den 31aarige Periode 1861—1891 mødte kun 2 Kolonidistrikter i Sydgrønland, Sukkertoppen og Holstensborg — i Henseende til Forholdet mellem Fødsler og Dødsfald — op med et positivt Resultat, medens Resultatet for de 3 øvrige Kolonidistrikter i det sydlige Inspektorat var negativt, hvilken Skæbne ogsaa deltes af Jakobshavns Distrikt i Nordgrønland, i hvis øvrige Distrikter Resultaterne iøvrigt vare positive; ligeledes paaviste jeg, at Gennemsnits-Fødselsprocenten i Nordgrønland syntes at være nogenlunde ens i de forskellige Distrikter, medens den udviste større Svingninger i de sydgrønlandske Kolonidistrikter, ligesom Gennemsnits-Dødelighedsprocenten i de sidstnævnte Distrikter syntes at være mindre stabil end i de nordgrønlandske — Sammenligner man nu Perioden 1861—1891 med Perioden 1892—1901 (Tabellerne C og D i begge mine Artikler) faar man som Resultat:

a. med Hensyn til Gennemsnits-Fødselsprocenten:

	Perioden	Perioden
denne var i Sydgrønland	1861-1891	1892-1901
i Julianehaabs Distrikt	39 ‰	39 ‰
i Frederikshaabs —	43 —	43 —

		Perioden	Perioden
		1861-1891	1892-1901
i Godthaabs Distrikt		34 ‰	34 ‰
i Sukkertoppens —		48 —	44 —
i Holstensborgs —		39 —	40 —
og i Nordgrønland			
i Egedesmindes —		34 —	40 —
i Christianshaabs —		32 —	36 —
i Jakobshavns —		32 —	43 —
i Ritenbenks —		35 —	35 —
i Godhavns —		33 —	33 —
i Umanaks —		35 —	38 —
i Uperniviks —		35 —	45 —

b. med Hensyn til Gennemsnits-Dødelighedsprocenten:

		Perioden	Perioden
denne var i Sydgrønland		1861-1891	1892-1901
i Julianehaabs Distrikt		41 ‰	33 ‰
i Frederikshaabs —		44 —	36 —
i Godthaabs —		41 —	31 —
i Sukkertoppens —		36 —	43 —
i Holstensborgs —		37 —	27 —
og i Nordgrønland			
i Egedesmindes —		27 —	23 —
i Christianshaabs —		29 —	31 —
i Jakobshavns —		33 —	28 —
i Ritenbenks —		28 —	20 —
i Godhavns —		29 —	30 —
i Umanaks —		26 —	29 —
i Uperniviks —		28 —	30 —

Herefter er Gennemsnits-Fødselsprocenten i Sydgrønland omtrent ens i begge Perioderne, medens den i Nordgrønland er adskillig højere i sidstnævnte end i førstnævnte Periode. Gennemsnits-Dødelighedsprocenten er saavel i Sydgrønland (Sukkertoppens Distrikt und-

Tabel A. Oversigt over Folkemængden i Grønland i Aarene 1892—1901.

Den indfødte Befolkning udgjorde:

31. December	Sydgrønland	Nordgrønland	Hele Grønland
1892	5634	4573	10207
1893	5677	4691	10368
1894	5678	4749	10427
1895	5777	4862	10639
1896	5858	4897	10755
1897	5929	4867	10796
1898	5916	4960	10876
1899	5951	5023	10974
1900	6032	5086	11118
1901	6116	5167	11283

I Henhold til tidligere Folketællinger androg Folke-
mængden:

i	Syd- grønland	Nord- grønland	Hele Grønland
1820	?	?	6286
1830	?	?	6997
1840	5130	2747	7877
1845	5532	2969	8501
1855	6132	3516	9648
1860	5909	3739	9648
1870	5585	4030	9615
1880	5475	4276	9751
1890	5636	4618	10254

For de enkelte Kolonidistrikters Vedkommende
stille Forholdene sig saaledes:

Sydgrønlands Distrikter:

31. Decem- ber	Juliane- haab	Frede- rikshaab	Godthaab	Sukker- toppen	Holstens- borg
1892	2459	758	858	972	587
1893	2454	775	860	992	596
1894	2476	777	881	924	620
1895	2536	799	886	932	624
1896	2575	799	895	951	638
1897	2584	814	901	975	655
1898	2570	820	891	974	661
1899	2620	815	918	951	647
1900	2694	813	920	953	652
1901	2735	805	940	963	673

Nordgrønlands Distrikter:

31. Decem- ber	Egedes- minde	Christians- haab	Jakobs- havn	Ritenbenk	Godhavn	Umanak	Upernivik
1892	1042	490	476	492	299	1004	770
1893	1079	515	479	489	297	1039	793
1894	1116	490	490	482	308	1054	809
1895	1146	501	510	479	304	1093	829
1896	1170	489	528	395 ¹⁾	304	1169 ¹⁾	842
1897	1187	492	528	398	300	1136	826
1898	1220	492	531	410	297	1159	851
1899	1223	485	540	415	296	1194	870
1900	1257	495	551	413	282	1210	878
1901	1265	487	561	429	294	1224	907

taget, jfr. foran) som i Nordgrønland gennemgaaende
adskillig lavere i Perioden 1892—1901 end i 1861—1891;
disse Resultater skulde formentlig tale til Gunst for
min Anskuelse om det grønlandske Samfunds Leve-
dygtighed.

¹⁾ Bopladsen Nügssuak er i bemeldte Aar henlagt fra
Ritenbenks til Umanaks Distrikt.

Tabel B. Oversigt

over

Fødsler og Dødsfald blandt den indfødte Befolkning
i Grønland i Aarene 1892—1901.

	Sydgrønland				Nordgrønland				Hele Grønland			
	Ialt		For 1000 Indi- vider		Ialt		For 1000 Indi- vider		Ialt		For 1000 Indi- vider	
	Fødte	Døde	Fødte	Døde	Fødte	Døde	Fødte	Døde	Fødte	Døde	Fødte	Døde
1892.....	217	295	39	52	183	159	40	35	400	454	39	44
1893.....	241	189	42	33	191	75	41	16	432	264	41	25
1894.....	229	245	40	43	172	114	36	24	401	359	38	34
1895.....	235	138	41	24	214	102	44	23	449	240	42	23
1896.....	215	135	37	23	168	133	35	27	383	268	36	25
1897.....	232	157	39	26	184	215	38	44	416	372	39	34
1898.....	244	261	41	44	208	116	42	23	452	377	42	35
1899.....	252	222	42	37	213	141	42	28	465	363	42	33
1900.....	231	185	40	31	285	121	36	24	416	306	37	28
1901.....	241	157	39	26	220	144	43	28	461	301	41	27
Ialt	2337	1984			1938	1320			4275	3304		
Gennemsnit			40	34			40	27			40	31

I min Artikel i nærværende Tidsskrifts 12. Bind,
5.—6. Hefte om Erhvervs- og Befolknings-Forholdene
i Grønland har jeg bl. a. søgt at paavise, hvilken uhel-
dig Indflydelse de herrnhutiske Missionærer, efter min
Formening, i materiel Henseende havde haft paa den
Del af de indfødte, der henhørte under Brødremenig-
hedens Missionsstationer, særlig i Godthaabs Distrikt,
men ogsaa i Julianehaabs Distrikt, ligesom jeg ved Tal
har paavist, at Nedgangen i Folketallet i Sydgrønland
i Perioden 1861—1891 saa godt som udelukkende hid-
rørte fra de herrnhutiske Menigheder. Siden jeg skrev
min forrige Artikel, er der foregaaet en i Grønlands
Historie sikkert vigtig Begivenhed, idet der mellem
Ministeriet for Kirke- og Undervisningsvæsenet og den
evangeliske Brødre-Unitets Direktion under 5. Marts
1900 er indgaaet en Overenskomst angaaende den
danske Stats Overtagelse af de af Brødremenigheden
hidtil betjente Missionsstationer i Grønland, hvilken
Overenskomst under 14. s. M. erholdt kongelig Stad-
fæstelse. Derefter ophørte Brødremenigheden med sin
Missionsvirksomhed i Sydgrønland i Sommeren 1900
og hele den grønlandske Befolkning fra Kap Farvel
til Uperniviks Distrikt er nu, hvad der ogsaa var det
eneste rigtige og det naturligste, stillet ens i gejstlig

Tabel C.

Oversigt

over

Fødsler og Dødsfald blandt den indfødte Befolkning i de **sydgrønlandske** Kolonidistrikter
i Aarene 1892—1901.

	Julianehaabs Distrikt				Frederikshaabs Distrikt				Godthaabs Distrikt				Sukkertoppens Distrikt				Holstensborgs Distrikt			
			For 1000 Individuer				For 1000 Individuer				For 1000 Individuer				For 1000 Individuer				For 1000 Individuer	
	Fødte	Døde	Fødte	Døde	Fødte	Døde	Fødte	Døde	Fødte	Døde	Fødte	Døde	Fødte	Døde	Fødte	Døde	Fødte	Døde	Fødte	Døde
1892	93	151	38	61	41	39	54	51	21	55	24	64	41	31	42	32	21	19	36	32
1893	99	105	40	43	40	23	51	29	31	22	39	25	47	22	47	22	21	17	35	29
1894	92	71	37	29	36	33	46	42	29	22	33	25	35	104 ¹⁾	38	113	37	15	60	24
1895	109	50	43	20	37	20	46	25	34	27	38	30	34	24	36	26	21	17	34	27
1896	104	62	40	24	20	18	25	23	27	22	30	25	38	21	40	22	26	12	41	20
1897	85	76	33	29	35	17	43	21	32	23	36	26	51	27	52	28	29	14	44	21
1898	97	116	38	45	46	38	56	46	30	37	34	42	44	49	45	50	27	21	41	32
1899	122	72	47	27	29	21	36	26	35	33	38	36	47	67	49	70	19	29	28	45
1900	106	83	39	31	37	38	46	47	28	19	30	20	33	30	35	31	27	15	41	23
1901	98	57	36	21	25	36	31	45	39	20	41	21	51	33	53	34	28	11	42	16
Ialt	1005	843			346	283			309	280			421	408			256	170		
Gennemsnit			39	33			43	36			34	31			44	43			40	27

¹⁾ I dette Distrikt grasserede en Epidemi i Foraaret 1894, der medførte 62 Dødsfald.

Tabel D.

Oversigt

over

Fødsler og Dødsfald blandt den indfødte Befolkning i de **nordgrønlandske** Kolonidistrikter
i Aarene 1892—1901.

	Egedesmindes Distrikt				Christianshaabs Distrikt				Jakobshavns Distrikt				Ritenbenks Distrikt				Godhavns Distrikt				Umanaks Distrikt				Uperniviks Distrikt			
			For 1000 Individuer				For 1000 Individuer				For 1000 Individuer				For 1000 Individuer				For 1000 Individuer				For 1000 Individuer				For 1000 Individuer	
	Fødte	Døde	Fødte	Døde	Fødte	Døde	Fødte	Døde	Fødte	Døde	Fødte	Døde	Fødte	Døde	Fødte	Døde	Fødte	Døde	Fødte	Døde	Fødte	Døde	Fødte	Døde	Fødte	Døde	Fødte	Døde
1892	34	46	33	44	26	20	53	41	20	6	42	13	17	10	35	20	11	13	37	47	36	25	36	25	39	39	51	51
1893	50	8	46	7	16	10	31	19	14	4	29	8	23	7	47	14	8	2	27	7	36	20	35	19	44	24	55	30
1894	44	18	39	16	17	17	35	35	17	12	35	24	12	13	25	27	13	6	42	19	34	29	32	28	35	19	43	23
1895	50	22	44	20	21	16	42	32	31	16	60	31	18	9	38	19	9	6	30	20	50	17	46	16	35	16	42	19
1896	39	33	33	28	13	20	27	41	23	16	43	30	12	4	30	10	8	6	26	20	37	37	32	32	36	17	43	20
1897	53	36	45	30	21	18	43	37	23	24	44	45	13	7	33	18	10	14	33	47	38	74	33	65	26	42	31	51
1898	58	21	47	17	15	8	30	16	20	13	38	24	13	8	84	20	11	10	37	34	48	25	41	22	43	31	51	36
1899	45	31	37	25	14	13	29	27	28	19	52	35	16	15	39	36	10	12	34	41	60	30	50	25	40	21	46	24
1900	45	19	36	15	17	11	34	22	18	14	33	25	12	10	29	24	6	8	21	28	50	29	41	24	37	30	42	34
1901	55	40	43	32	18	20	37	41	28	24	50	43	19	4	44	9	12	11	41	37	47	35	38	29	41	10	45	11
Ialt	473	274			178	153			222	148			155	87			98	88			436	321			376	249		
Gennemsnit			40	23			36	31			43	28			35	20			33	30			38	29			45	30

Henseende som Medlemmer af den danske Folkekirke. Som særlig glædeligt skal fremhæves, at Missions-Direktionen frivillig og uden noget Tryk fra dansk Side tog Initiativet til Ophævelsen af Missionsvirksomheden i Grønland og at Tilbagetoget skete under fuld Honnør fra dansk Side. Indrømmes maa det ogsaa, at den herrnhutiske Mission har fortjent Tak for sit Arbejde i gejstlig Henseende i Grønland, og det vilde ikke være paa sin Plads, hvis jeg her paany fremdrog de uheldige Sider, der efter min Formening har klæbet og nødvendigvis maatte klæbe ved den herrnhutiske Missions Virksomhed i Grønland i forskellige Henseender. Jeg vil saaledes ikke oftere faa Lejlighed til at kunne drage Sammenligninger mellem den under dansk og herrnhutisk Menighed i Sydgrønland hørende indfødte Befolkning og skal derfor som Afslutning paa mine tidligere i saa Henseende anstillede Undersøgelser bemærke følgende vedrørende Perioden 1892—1899 (det sidste Aar, da der sondredes mellem dansk og herrnhutisk Menighed).

	Dansk Menighed			Herrnhutisk Menighed		
	Fødte	Døde	Overskud af Fødte mod Døde	Fødte	Døde	Overskud af Fødte mod Døde
1861—70.....	1458	1518	+ 60	619	831	+ 212
1871—80.....	1653	1521	+ 132	588	787	+ 199
1881—91.....	1734	1582	+ 152	675	676	+ 1
1892—99.....	1345	1127	+ 218	520	515	+ 5

Af denne Oversigt, der hidrører fra min tidligere Artikel, men her er suppleret med Perioden 1892—99, fremgaar det, at den „danske Menighed“ (∴ den samlede Befolkning i Sydgrønland, henhørende under den danske Mission) var i god Fremgang, idet den i sidstnævnte Periode fremviste et Overskud af fødte mod døde paa 218, medens den „herrnhutiske Menighed“ (∴ de Grønlændere der i Julianehaabs og Godthaabs Distrikter henhørte under Brødremenigheden eller den herrnhutiske Mission) kun møder op med + 5, hvilket usægtelig ogsaa er en, omend kun liden Fremgang, særlig da Resultatet for denne Menighed i de forudgaende Perioder havde været negativt.

Af nedenstaaende Tabel E, der indeholder en specificeret Oversigt over de i Sydgrønland saavel under dansk som herrnhutisk Menighed (jfr. ovenfor) i Perioden indtrufne Fødsler og Dødsfald fremgaar det, at Gennemsnits-Fødselsprocenten for begge Menigheder i Perioden er 40 ‰, medens Gennemsnits-Dødeligheds-

procenten for den danske Menighed er 34 ‰, for den herrnhutiske Menighed derimod 40 ‰. Sammenholder man nu nærværende Tabel E med den tilsvarende Tabel i min forrige Artikel, vil man se, at Gennemsnits-Fødselsprocenten i begge Perioder (1861—1891 og 1892—99) er ens for den danske Menighed i Sydgrønland (40 ‰), medens den for den herrnhutiske Menigheds Vedkommende er steget fra 37 ‰ i førstnævnte til 40 ‰ i sidstnævnte Periode. Gennemsnits-Dødelighedsprocenten er for den danske Menighed gaaet ned fra 38 ‰ (i 1861—91) til 34 ‰ (i 1892—99) og for den herrnhutiske Menighed paa samme Maade fra 45 ‰ til 40 ‰. Hertil maa dog bemærkes, at det foreliggende Materiale (∴ 2 Perioder, af hvilke den ene omfatter 31, den anden kun 8 Aar) vel ikke i strængeste Forstand egner sig til Sammenligning, men jeg har dog ikke taget i Betænkning at optage Perioden 1892—99 her som afsluttende Led i Undersøgelserne.

Tabel E.

Oversigt

over

de i Sydgrønland indtrufne Fødsler og Dødsfald i Aarene 1892—99 under:

	a. Dansk Menighed				b. Herrnhutisk Menighed			
			For 1000 Levende				For 1000 Levende	
	Fødte	Døde	Fødte	Døde	Fødte	Døde	Fødte	Døde
1892	150	179	37	44	67	116	42	73
1893	180	127	44	31	61	62	39	39
1894	171	193	42	47	58	52	36	33
1895	163	101	39	24	72	37	45	23
1896	147	97	35	23	68	38	42	23
1897	173	94	41	22	59	63	36	38
1898	181	180	42	42	63	81	39	50
1899	180	156	42	36	72	66	44	40
Ialt	1345	1127			520	515		
Gennemsnit			40	34			40	40

Endelig har jeg for yderligere at paapege Forskellen mellem dansk og herrnhutisk Menighed i de saakaldte blandede Distrikter (∴ Julianehaabs og Godthaabs) opstillet en Oversigt over Fødsler og Dødsfald blandt den indfødte Befolkning i disse Distrikter i Perioden 1892—99, i hvilken Oversigt der er sondret mellem de tvende Menigheder (Tabel F). Herefter stiller Forholdet sig saaledes ved Sammenligning mellem Perioderne 1861—91 og 1892—99, at Gennemsnits-Fødselsprocenten i Julianehaabs danske Menighed

er gaaet ned fra 38 til 36⁰/₁₀₀, men derimod steget for den herrnhutiske Menigheds Vedkommende fra 40 til 43⁰/₁₀₀, medens den i Godthaabs danske Menighed er gaaet ned fra 37 til 36⁰/₁₀₀ men for den herrnhutiske Menighed i samme Distrikt steget fra 31 til 32⁰/₁₀₀. Med Hensyn til Gennemsnits-Dødelighedsprocenten er den i Julianehaab for den danske Menigheds Vedkommende gaaet ned fra 39 til 29⁰/₁₀₀, for den herrnhutiske Menighed fra 43 til 42⁰/₁₀₀, og endelig er den i Godthaabs Distrikt for den danske Menigheds Vedkommende stegen fra 32 til 33⁰/₁₀₀ og for

Med Hensyn til Spørgsmaalet om at bestemme Dødsaaarsagerne blandt den indfødte Befolkning i Grønland, er Forholdet uforandret nu som hidtil; de hertil hvert Aar i saa Henseende indkommende Oplysninger ere fremdeles af den Beskaffenhed, at man ikke paa Grundlag af disse kan slutte noget bestemt. Kun med Hensyn til Dødsaaarsagerne „Omkommen i Kajak“ og „Ulykkelig Hændelse“ ser jeg mig i Stand til at fremkomme med paalidelige Oplysninger for Perioden 1892—1901; de findes optagne i nærværende Tabel G. Af denne fremgaar det, at i den her behandlede Periode

Tabel F.

Oversigt

over

Fødsler og Dødsfald blandt den indfødte Befolkning i Julianehaabs og Godthaabs Distrikter i Aarene 1892—1899 under dansk og herrnhutisk Menighed.

Julianehaabs Distrikt								Godthaabs Distrikt									
a. Dansk Menighed				b. Herrnhutisk Menighed				a. Dansk Menighed				b. Herrnhutisk Menighed					
		For 1000 Individuer				For 1000 Individuer				For 1000 Individuer				For 1000 Individuer			
Fødte	Døde	Fødte	Døde	Fødte	Døde	Fødte	Døde	Fødte	Døde	Fødte	Døde	Fødte	Døde	Fødte	Døde		
1892	38	64	30	50	55	87	47	74	1892	9	26	20	58	12	29	29	71
1893	50	51	39	40	49	54	42	46	1893	22	14	48	31	12	8	30	20
1894	46	30	35	23	46	41	39	35	1894	17	11	37	22	12	11	28	26
1895	54	23	40	17	55	27	46	23	1895	17	17	35	35	17	10	42	25
1896	46	33	34	24	58	29	47	24	1896	17	13	35	26	10	9	24	22
1897	40	27	29	20	45	49	37	40	1897	18	9	39	19	14	14	32	32
1898	50	53	37	39	47	63	39	52	1898	14	19	30	41	16	18	37	42
1899	64	24	46	17	58	48	48	40	1899	21	15	40	30	14	18	33	43
Ialt	388	305			413	398			Ialt	135	124			107	117		
Gennemsnit			36	29			43	42	Gennemsnit			36	33			32	35

den herrnhutiske Menighed gaaet ned fra 49 til 35⁰/₁₀₀. I Perioden 1892-99 er Gennemsnits-Dødelighedsprocenten i Julianehaabs Distrikt adskillig højere under den herrnhutiske Menighed (42⁰/₁₀₀) end under den danske Menighed (29⁰/₁₀₀), og i Godthaabs Distrikt finder det samme Forhold Sted, omend i noget mindre Grad (35⁰/₁₀₀ mod 33⁰/₁₀₀). Som ovenfor bemærket, er Materialet imidlertid for lille til deraf at drage nogensomhelst paalidelig Slutning. Man tør kun udtale det Haab, at den indfødte Befolkning i de hidtidige blandede Distrikter nu, da den er stillet paa lige Fod i saavel materiel som aandelig Henseende, maa vokse sig stærk og bevise sin Levedygtighed.

er i Sydgrønland 173 og i Nordgrønland 79 omkomne i Kajak, hvilket giver henholdsvis 9.3 og 6.3⁰/₁₀₀ af samtlige Dødsfald, og er noget højere for begge Landsdeles Vedkommende end i Perioden 1861—1891 (8.3 og 4.7⁰/₁₀₀). I min tidligere Artikel har jeg fremhævet Grunden til, at disse Dødsfald forekomme hyppigere i Syd- end i Nordgrønland, og dette Forhold bestaar selvfølgelig uforandret. Ved „ulykkelig Hændelse“ er i samme Tidsrum (1892—1901) døde 95 i Syd- og 78 i Nordgrønland, eller henholdsvis 4.7 og 6.3⁰/₁₀₀ af samtlige Dødsfald; dette er ogsaa en højere Procent for begge Inspektors Vedkommende end i Perioden 1861—1891 (henholdsvis 2.3 og 5.3⁰/₁₀₀), særlig dog

Tabel G.

Oversigt

over

de i Syd- og Nord-Grønland i Tidsrummet 1892—1901 indtrufne Dødsfald, foranledigede ved **Dødsarsagerne** „Omkomne i Kajak“ og „Ulykkelig Hændelse“.

	Sydgrønland				Nordgrønland			
	Omkomne i Kajak	pCt. af samtlige Dødsfald	Ulykkelig Hændelse	pCt. af samtlige Dødsfald	Omkomne i Kajak	pCt. af samtlige Dødsfald	Ulykkelig Hændelse	pCt. af samtlige Dødsfald
1892.....	18	6.1	7	2.4	8	5.0	5	3.1
1893.....	13	6.8	14	7.4	6	8.0	6	8.0
1894.....	15	6.1	23	9.3	11	9.6	15	13.1
1895.....	15	10.9	3	2.2	6	5.9	3	2.9
1896.....	20	14.8	5	3.7	7	5.3	7	5.3
1897.....	21	13.6	5	3.2	11	5.1	6	2.8
1898.....	23	8.8	12	4.6	11	9.5	9	7.7
1899.....	14	6.3	10	4.5	7	5.0	8	5.7
1900.....	17	9.2	10	5.4	8	6.6	10	8.3
1901.....	17	10.8	6	3.8	4	2.8	9	6.2
Ialt	173		95		79		78	
		(9.3)		(4.7)		(6.3)		(6.3)
Gennemsnitlig	17.3		9.5		7.9		7.8	

for Sydgrønlands Vedkommende, hvor den er fordoblet.

De aarlig tilbagevendende epidemiske Forkølelssygdomme ere ikke udeblevne i Perioden 1892—1901, og det turde derfor sikkert have sin Interesse at undersøge dette Forhold nærmere; disse Forkølelssygdomme (Sting, Influenza), der ere af saa stor Betydning for Befolkningens Livsvilkaar, forøge, som berørt i min tidligere Artikel, nemlig ikke alene Dødeligheden, men efterlade ogsaa i de fleste Tilfælde en vis Grad af Svækkelse hos de angrebne, der i kortere eller længere Tid forhindrer dem i deres Erhverv. — Nedenstaaende Oversigt over Epidemierne grunder sig paa de aarlige Indberetninger fra Inspektørerne, og jeg har her bibeholdt de i Beretningerne anførte Betegnelser for Sygdommene.

Sydgrønland.

1892.

En Influenzaepidemi, som herskede i Sommeren og Efteraaret 1892, krævede flere Ofre, særlig i Julianehaabs, Godthaabs og tildels Holstensborgs Distrikter.

1894.

Ved Sukkertoppen udbrød i Juni Maaned en gastrisk Epidemi, som bortrev ialt 62 Individider.

1895.

Ved Holstensborg opstod der i Sommertiden en Influenzaepidemi, som dog kun krævede nogle faa Ofre; ved Julianehaab optraadte om Foraaret en dog forholdsvis mild Epidemi af Blodgang og ophørte henad Sommeren.

1897.

Ved Holstensborg herskede der fra Februar Maaned en Epidemi, hvis rette Karakter ikke kendtes; den ophørte hen paa Sommeren uden at medføre noget Dødsfald.

1898 og 1899.

En Kighoste-Epidemi (indført fra Danmark), der i Efteraaret 1898 først optraadte i Julianehaabs Distrikt, bredte sig snart til Frederikshaabs og Godthaabs Distrikter og bortrev ikke faa spæde og svagelige Børn; ialt døde 76 Børn i Sydgrønland af denne Sygdom. Først i Løbet af Februar Maaned 1899 ophørte Epidemien helt. Ved Sukkertoppen optraadte (1898) de sædvanlige Forkølelssygdomme mere ondartet og krævede en Del Ofre, mest blandt Børn og ældre Folk.

1899.

I Maj og Juni herskede der i Sukkertoppens og Holstensborgs Distrikter en heftig Influenza-Epidemi, som krævede ikke faa Ofre.

1901.

En Influenza-Epidemi har hersket i Godthaabs Distrikt, men medførte ikke noget Dødsfald.

Nordgrønland.

1894.

Ved Godhavn herskede i Efteraaret en ondartet Mavesygdom, der optraadte epidemisk og efterlod en Del Svækkelse blandt Befolkningen, medens en Influenza-Epidemi, som græsserede i Vintermaanederne ved Upernivik, ikke antog nogen ondartet Karakter og snart ophørte uden at kræve Ofre.

1895.

Foruden de sædvanlige Forkølelssygdomme, som ved Kolonierne Umanak, Ritenbenk og Jakobshavn i Efteraaret havde Karakteren af en Influenza-Epidemi og ved sidstnævnte Sted bortrev nogle Børn og ældre Mennesker samt et Par yngre, kraftige Mænd, har der vist sig nogle Tilfælde af Mavesygdomme og ved Udstedet Ikamiut under Christianshaab bortrev en ondartet Halsysge 6 Børn.

1897.

En Forkølelsepandemi herskede i Umanaks og Uperniviks Distrikter og krævede ikke faa Ofre, navnlig af Børn og gamle Folk.

* * *

Det vil fremgaa af disse Beretninger, at medens der i Perioden 1892—1901 i Nordgrønland kun er optraadt 3 Epidemier eller epidemi-lignende Sygdomme, har der i samme Tidsrum i Sydgrønland hersket 7 mere eller mindre alvorlige Epidemier, der i mange Tilfælde have krævet flere Ofre (jfr. saaledes den „gastrostriske“ Pandemi i Sukkertoppens Distrikt i 1894 og Kighoste-Epidemien i de tre sydlige Distrikter i 1898 og 1899). Herfra stammer bl. a. Aarsagen til, at Gennemsnits-Dødelighedsprocenten i Tidsrummet 1892—1901 er højere i Syd- end i Nordgrønland, henholdsvis 34 % mod 27 % (jfr. Tabel B). Heldigvis har dog Grønland i den her behandlede Periode været forskaanet for de alvorlige, hærgende Epidemier, der som en Farsot drager fra Sted til Sted og hjem søger alle, baade store og smaa, og gør det ellers saa livlige og glade grønlandske Folk forknyt og forkuet, saalænge Epidemien hersker og lang Tid derefter. Ogsaa paa Europæerne i Grønland virker en saadan Tilstand deprimerende; vel angribes de sjældent selv af Sygdommen, men det er i høj Grad nedtrykkende at vide, at man er omgivet af lutter syge Medmennesker, hvem det ikke er muligt at hjælpe, saaledes som man gerne vilde, og kun den, der selv har oplevet noget saadant, kan rigtig forstaa Forholdet og tilfulde sætte sig ind i det berettigede i Administrationens Bestræbelser for at forskaane det grønlandske Samfund for Indførelsen udefra af smitsomme Sygdomme; det vilde være viet til Undergang den Dag, en alvorlig smitsom Sygdom (som Børnekopper o. lign.) fik Indpas i Landet, og selv om der, som paaberaabt i den nyere Tid, var ansat 2 eller 3 Gange saa mange Læger i Grønland som nu, vilde de dog sikkert staa magtesløse overfor Sygdommens Udbredelse, hovedsagelig paa Grund af den indfødte Befolknings Uforstand og Letsindighed i saa Henseende. Hertil kommer yderligere, at Befolkningen bor spredt paa en lang Kyststrækning, som det paa Grund af Klimaet kun er muligt at berejse i en Del af Aaret. At ogsaa andre end Grønlændere kunne være letsindige, naar det drejer sig om Sygdom, er en bekendt Ting, og det skyldes desværre saaledes Europæeres Mangel paa Omtanke, at en Kighoste-Epidemi bredte sig i 1898 i Sydgrønland. Forsaavidt Grønland i Fremtiden kan blive forskaanet for alvorlige

Epidemier, er det min fulde Overbevisning, at det grønlandske Samfund vil vise sig levedygtigt. Dette *alene* er dog ikke tilstrækkeligt til at bevare Samfundet; en anden ligesaa vigtig Faktor er, at der ikke paa forskellig Maade eksperimenteres med den grønlandske Befolkning. Hvis Formaalet skal være fremdeles at bevare denne Befolkning, bør alle Reformere, sigtende til at gøre Grønland til et produktivt Led af den danske Statskasse, i første Række gaa ud paa at forhindre, at Befolkningen drages bort fra det nationale Erhverv, der nu i lange Tider har brødfødt den. Kun paa denne Maade kan Grønlænderne bevares som Samfund og Danmark fremdeles staa som et smukt Eksempel overfor andre Stater, naar der er Tale om at kolonisere saaledes, at man bevarer den indfødte Befolkning og dens oprindelige Erhverv. For Grønlands Vedkommende er dette en afgørende Betingelse for overhovedet at opretholde Kolonierne, thi paa den grønlandske Kyststrækning med dens arktiske Klima er der i Virkeligheden kun ét Erhverv: Sælfangsten, udøvet med Kajak og Hundeslæde.

Bemærkninger til Oplysning om Grønlændernes nuværende Tilstand.

I nærværende Tidsskrifts 12te Bind, 8de Hefte, har jeg fremsat nogle Bemærkninger til Oplysning om Grønlændernes Tilstand i Tidsrummet 1880—1892, hvilke Bemærkninger jeg her skal supplere med Oplysninger for Perioden 1893—1901. Som anført i min nævnte Artikel, kan man ved Bedømmelsen af Spørgsmaalet om den grønlandske Befolknings Velstand overhovedet — men ogsaa ved Sammenligninger mellem Beboerne af de forskellige Distrikter — ikke gaa frem efter de samme Principper som i civiliserede Lande, hvor man bedømmer Velstanden efter Besiddelsen af Formuer, faste Ejendomme o. s. v.; i Grønland er det derimod Antallet af Kajakker, Konebaade (i den nyere Tid ogsaa Træbaade) og Telte samt for Nordgrønlands Vedkommende endvidere Isgarn og Slæder med tilhørende Hunde, der bestemmer Velstanden. Jeg har tidligere paavist, hvilken betydelig Rolle disse Ejen dele spille i den grønlandske Befolknings Husholdning, ligesom jeg har forklaret Anvendelsen og Beskaffenheden af de forskellige Transportmidler (Kajakken, Konebaaden og Slæden, hvortil ogsaa maa henregnes Teltet) samt Erhvervsmidler (Isgarn, der hovedsagelig ere af Betydning i Nordgrønland), hvorfor jeg i saa Henseende nu kan fatte mig i Korthed.

I hosstaaende Tabel a er opstillet en Beregning

Tabel a.

For 1000 Indfødte fandtes:

31. December	Ejere af Kajak									Konebaade			Isgarn		Slæder	
	Sydgrønland			Nordgrønland			Hele Grønland			Sydgrønland	Nordgrønland	Hele Grønland	Sydgrønland	Nordgrønland	Sydgrønland	Nordgrønland
	Sælfangere	Fiskere m. v.	Ialt	Sælfangere	Fiskere m. v.	Ialt	Sælfangere	Fiskere m. v.	Ialt							
1893.....	164	74	238	181	64	245	171	70	241	30	22	26	20	727	1	97
1894.....	166	74	240	190	58	248	177	67	244	32	23	25	21	863	2	103
1895.....	164	85	249	191	52	243	177	70	247	32	26	29	18	788	1	103
1896.....	165	86	251	188	56	244	176	73	249	33	28	30	15	735	3	84
1897.....	168	76	244	181	65	246	174	71	245	31	30	30	15	795	3	93
1898.....	172	76	248	186	58	244	178	69	247	31	30	30	16	801	3	102
1899.....	174	74	248	186	52	238	180	64	244	31	29	30	14	794	3	106
1900.....	167	81	248	188	58	246	176	70	246	31	31	31	20	789	3	110
1901.....	165	76	241	185	59	244	174	68	242	29	32	31	17	780	3	111

over, hvormange Kajakker, Konebaade, Isgarn og Slæder der i Aarene 1893—1901 (hvert Aars 31. December) fandtes i Grønland, beregnet pr. 1000 indfødte. Sammenholder man nu denne Oversigt med den tilsvarende i min forrige Artikel (Tabel A), vil man se, at der med Hensyn til Antallet af Kajakker ikke er nogen væsentlig Forskel paa de to Perioder (1880—1892 og 1893—1901); det samme gælder Antallet af de i Nordgrønland tilstedeværende Isgarn, der snarest er tiltaget. For Slædernes Vedkommende synes der at være en glædelig Fremgang i Nordgrønland (i Sydgrønland er dette Befordringsmiddel uden Betydning), men dette staar atter i Forbindelse med Hundebestandens Trivsel; det vil nemlig være indlysende, at jo større Hundebestanden er, jo mere ansproges Befolkningen til at anskaffe sig Slæder, og omvendt tvinges Befolkningen til at reducere Antallet af disse, naar Hundesygen indskrænker Antallet af Hundene. Det vil saaledes fremgaa af Tabel a, at Antallet af Slæder i Nordgrønland d. 31. December 1896 er gaaet ned til 84 pr. 1000 indfødte — imod 103 det foregaaende Aar — og d. 31. December 1897 kun er steget til 93. Sammenholder man nu dette Forhold med mine Bemærkninger foran om Hundesygens Forekomst, vil man se, at Sygdommen netop var værst i Aarene 1895—96 og 1896—97; i de efterfølgende Aar har Nordgrønland været forskaanet for Hundesygen i dens sværere Former, og Antallet af Slæder tiltager da straks, ja er d. 31. December 1901 endog steget til 111 pr. 1000 indfødte, det højeste Antal i alle Aarene fra 1880. — For Konebaadernes Vedkommende synes

der at være en glædelig Fremgang i Nordgrønland, medens Forholdet i Sydgrønland omtrent er konstant (af Tabel d fremgaaer, at Antallet af Træbaade i sidstnævnte Landsdel er steget fra 52 (i 1888) til 114 (i 1901), medens Antallet for Nordgrønlands Vedkommende i samme Tid kun er steget fra 27 til 48).

I nedenstaaende Tabel b har jeg fremdeles givet en Oversigt over det virkelige Antal af Kajakker, Konebaade, Isgarn m. m. i hvert enkelt Kolonidistrikt i Aarene 1893—1901, idet jeg skal bemærke, at ogsaa disse Optællinger foregaa d. 31. December hvert Aar. Det vilde imidlertid føre for vidt her at drage Sammenligninger mellem Kolonierne i de forskellige Aar efter denne Tabel, der nærmest maa betragtes som et Suplement til Tabel a; Hovedresultatet af Sammenligningerne har jeg alt anført foran under min Omtale af Tabel a.

* * *

I min oftnævnte Artikel i nærværende Tidsskrifts 12te Bind, 5te—6te Hefte har jeg bl. a. omtalt de indfødtes Boliger og (Pag. 14) opstillet en Liste over Husenes Antal i de forskellige Kolonidistrikter i Vestgrønland. Jeg anførte der, hvorledes Grønlænderne fra gammel Tid af havde vænnet sig til at bo flere Familier (undertiden 7—8) sammen i et Hus, hvilke Fordele en saadan Sammenslutning havde, men ogsaa hvilke Skyggesider der klæbede herved, særlig med Hensyn til Lungesvindstotens Udbredelse — hvilken Sygdom desværre synes at være Grønlændernes Arvefjende, ihvorvel de i mange Tilfælde udvise en sjælden Sejhed overfor Sygdommen. Ligeledes omtalte jeg, at

Tabel b.

Fortegnelse over Antallet af Kajaker, Konebaade,

31te Decbr.	Julianehaab					Frederikshaab					Godthaab					Sukkertoppen				
	Ejere af Kajak			Konebaade	Isgarn	Ejere af Kajak			Konebaade	Slæder m. Hunde	Ejere af Kajak			Konebaade	Isgarn	Ejere af Kajak			Konebaade	Isgarn
	Sælffangere	Fiskere m. fl.	Ialt			Sælffangere	Fiskere m. fl.	Ialt			Sælffangere	Fiskere m. fl.	Ialt			Sælffangere	Fiskere m. fl.	Ialt		
1893.....	440	176	616	101	—	117	44	161	23	—	108	97	205	14	11	170	64	234	19	52
1894.....	446	186	632	112	—	120	41	161	23	—	107	100	207	16	6	166	50	216	19	45
1895.....	473	213	686	111	—	117	45	162	23	—	101	111	212	17	6	159	65	224	18	35
1896.....	451	224	675	116	—	122	49	171	25	—	121	117	238	17	6	161	69	230	18	35
1897.....	456	209	665	106	—	131	42	173	25	—	133	81	214	17	7	162	71	233	18	27
1898.....	487	208	695	108	—	125	45	170	21	—	127	96	223	17	8	161	65	226	19	21
1899.....	507	230	737	111	—	124	53	177	21	—	145	51	196	18	—	152	73	225	20	19
1900.....	487	231	718	115	—	124	59	183	19	—	145	75	220	16	8	141	60	201	19	41
1901.....	496	246	742	114	—	118	59	177	17	—	145	66	211	18	6	135	58	193	16	37

31te Decbr.	Christianshaab					Jakobshavn					Ritenbenk					Godhavn								
	Ejere af Kajak			Konebaade	Isgarn	Slæder m. Hunde	Ejere af Kajak			Konebaade	Isgarn	Slæder m. Hunde	Ejere af Kajak			Konebaade	Isgarn	Slæder m. Hunde	Ejere af Kajak			Konebaade	Isgarn	Slæder m. Hunde
	Sælffangere	Fiskere m. fl.	Ialt				Sælffangere	Fiskere m. fl.	Ialt				Sælffangere	Fiskere m. fl.	Ialt				Sælffangere	Fiskere m. fl.	Ialt			
1893.....	92	27	119	16	365	56	89	24	113	10	116	35	94	43	137	10	344	64	38	28	66	6	213	17
1894.....	91	30	121	16	498	59	92	26	118	10	121	40	101	34	135	9	238	57	44	17	61	6	258	25
1895.....	87	32	119	16	299	59	95	27	122	10	121	40	103	30	133	10	217	47	46	19	65	6	278	20
1896.....	84	38	122	16	235	59	87	29	116	11	126	38	86	34	120	9	201	44	57	22	79	7	220	21
1897.....	80	41	121	14	210	46	90	39	129	12	144	37	89	35	124	10	177	58	44	21	65	8	295	14
1898.....	81	47	128	14	246	51	78	40	118	13	165	49	92	32	124	10	248	71	50	12	62	8	197	18
1899.....	82	26	108	15	212	55	80	33	113	13	127	54	96	34	130	11	274	64	52	25	77	8	268	19
1900.....	82	41	123	15	217	56	81	31	112	12	87	55	103	28	131	13	287	69	50	24	74	8	216	21
1901.....	76	44	120	18	355	66	86	35	121	12	216	59	95	36	131	14	208	53	47	29	76	9	318	19

Tabel c.

For 1000 Indfødte fandtes:

31te December	Grønlandske Huse			Træbaade			Grønlandske Telte			Rifler			Slædehunde	
	Syd-grønland	Nord-grønland	Hele Grønland	Syd-grønland	Nord-grønland	Hele Grønland	Syd-grønland	Nord-grønland	Hele Grønland	Syd-grønland	Nord-grønland	Hele Grønland	Syd-grønland	Nord-grønland
1888.....	118	115	117	10	6	8	34	40	37	163	223	189	10	268
1889.....	121	118	120	11	6	9	33	43	38	165	225	192	7	397
1890.....	121	117	120	12	7	10	34	36	35	172	222	195	8	444
1891.....	124	117	121	14	9	11	37	38	38	172	234	200	13	503
1892.....	125	119	122	14	7	11	36	40	38	171	242	201	13	558
1893.....	126	122	124	15	7	11	36	38	37	170	237	200	8	573
1894.....	128	123	126	15	8	12	38	33	36	173	243	205	12	653
1895.....	126	123	125	15	8	12	35	35	35	177	236	204	7	643
1896.....	128	124	126	16	9	12	43	42	42	177	238	205	14	458
1897.....	127	128	127	16	8	12	44	41	43	175	237	203	15	538
1898.....	133	132	133	16	9	13	43	42	42	177	234	203	18	617
1899.....	130	133	131	15	9	12	44	39	42	176	250	210	18	669
1900.....	132	133	132	18	9	14	43	40	42	171	238	202	20	662
1901.....	133	132	133	19	9	15	41	42	41	168	237	200	18	686

Isgarn og Slæder i Grønland i Aarene 1893—1901.

31te Decbr.	Holstensborg						Sydgrønland						Egedesminde					
	Ejere af Kajak			Konebaade	Isgarn	Slæder m. Hunde	Ejere af Kajak			Konebaade	Isgarn	Slæder m. Hunde	Ejere af Kajak			Konebaade	Isgarn	Slæder m. Hunde
	Sælffangere	Fiskere m. fl.	Ialt				Sælffangere	Fiskere m. fl.	Ialt				Sælffangere	Fiskere m. fl.	Ialt			
1893	95	40	135	14	52	5	930	421	1351	171	115	5	202	90	292	41	860	67
1894	103	44	149	14	67	12	944	421	1365	184	118	12	217	88	300	43	956	63
1895	100	58	158	16	64	3	950	492	1442	185	105	3	225	65	290	47	814	69
1896	112	49	161	15	49	15	967	508	1475	191	90	15	222	61	283	48	796	69
1897	116	47	163	15	53	18	998	450	1448	181	87	18	215	64	279	54	858	68
1898	117	38	155	16	65	20	1017	452	1469	181	94	20	239	65	304	58	960	73
1899	108	32	140	16	62	20	1036	439	1475	186	81	20	238	57	295	56	948	83
1900	108	62	170	15	74	21	1005	487	1492	184	123	21	251	75	326	59	985	94
1901	113	36	149	15	62	20	1007	465	1472	180	105	21	234	82	316	57	922	92

31te Decbr.	Umanak					Upernivik					Nordgrønland					Hele Grønland								
	Ejere af Kajak			Konebaade	Isgarn	Slæder m. Hunde	Ejere af Kajak			Konebaade	Isgarn	Slæder m. Hunde	Ejere af Kajak			Konebaade	Isgarn	Slæder m. Hunde						
	Sælffangere	Fiskere m. fl.	Ialt				Sælffangere	Fiskere m. fl.	Ialt				Sælffangere	Fiskere m. fl.	Ialt									
1893	193	46	239	7	751	127	140	42	182	12	7.6	87	848	300	1148	102	3408	453	1778	721	2499	273	3523	458
1894	214	51	265	11	1120	159	144	33	177	15	91.2	87	903	274	1177	110	4098	490	1847	695	2542	294	4216	502
1895	222	38	260	16	1167	154	152	41	193	21	936	111	930	252	1182	126	3832	500	1880	744	2824	311	3937	508
1896	234	49	283	20	1267	123	154	42	196	24	753	56	924	275	1199	135	3598	410	1891	783	2674	326	3688	425
1897	219	74	293	19	1235	136	142	41	183	28	949	94	879	315	1194	145	3868	453	1877	765	2642	326	3955	471
1898	227	63	290	15	1136	149	154	38	192	31	1022	95	921	297	1218	149	3974	506	1938	749	2687	330	4068	526
1899	236	49	285	15	1164	160	151	38	189	29	998	100	935	262	1197	147	3991	535	1971	701	2672	333	4072	555
1900	239	42	281	16	1000	163	149	52	201	34	1222	103	955	293	1248	157	4014	561	1960	780	2740	341	4137	582
1901	248	34	282	17	950	172	168	47	215	40	1060	112	954	307	1261	167	4029	573	1961	772	2733	347	4134	594

der i den nyere Tid havde vist sig en større Lyst hos Befolkningen til at fravige det gamle Princip om Fællesskab i Husvæsenet og at isolere sig i mindre Samfund, hvortil den i 1881 foretagne Forandring af Forstanderskabs-Bestemmelsernes § 12 — hvorefter hver Husherre ogsaa i denne sin Egenskab fik Andel i Reparationen — sikkert havde bidraget betydeligt. Det var min Anskuelse, at disse ændrede Bestemmelser sikkert vilde medføre, at Antallet af grønlandske Huse vilde stige, og denne min Anskuelse har ogsaa vist sig rigtig, hvilket vil fremgaa af hosstaaende Tabel d. supleret med Tabel c. Efter førstnævnte Tabel var Antallet af Huse, tilhørende de indfødte, i 1888 (d. 31. December) 1191 i hele Grønland (671 i Syd-, 520 i Nordgrønland), medens det i 1901 var steget til 1495 i hele Grønland (814 i Syd- og 681 i Nordgrønland), altsaa en Tilvækst i 14 Aar af 304 Huse i hele Landet (143

i det søndre og 161 i det nordre Inspektorat), hvilken Tilvækst synes at fordele sig jævnt paa de mellem-liggende Aar. Til Sammenligning kan anføres, at Husenes Antal d. 31. December 1883 udgjorde i hele Grønland 1091 (626 i Syd-, 465 i Nordgrønland); de tidligere Tællinger ere ikke saa paalidelige, at man tør bygge paa dem. Med Hensyn til det gennemsnitlige Antal indfødte i hvert Hus har jeg opstillet en Beregning herover, omhandlende Aarene 1883—1901, der formentlig vil have sin Interesse.

Heraf fremgaaer det, at Gennemsnits-Tallet for indfødte pr. Hus i de fleste Distrikter er gaaet betydeligt ned i Tidrummet 1883—1901; i de af mig i min tidligere Artikel fremhævede tvende Distrikter — Sukkertoppen og Egedesminde —, hvor Gennemsnits-tallet d. 31. December 1883 var henholdsvis 12.1 og 12.8, er Nedgangen ret betydelig, og Gennemsnitstallet

Tabel d. Fortegnelse over Antallet af Huse, Træbaade, Telte, Rifler og Slæde-

31te Decbr.	Julianaab					Frederikshaab					Godthaab					Sukkertoppen					Holstensborg				
	Huse	Træbaade	Telte	Rifler	Slædehunde	Huse	Træbaade	Telte	Rifler	Slædehunde	Huse	Træbaade	Telte	Rifler	Slædehunde	Huse	Træbaade	Telte	Rifler	Slædehunde	Huse	Træbaade	Telte	Rifler	Slædehunde
1888	350	2	80	475	—	100	5	16	113	—	93	12	30	107	—	74	24	53	148	—	54	13	17	80	54
1889	352	3	73	477	—	102	6	15	111	—	101	16	31	117	—	74	23	52	150	—	53	14	16	73	37
1890	361	3	76	499	—	101	5	14	108	—	97	19	31	115	—	74	23	50	159	—	54	16	18	91	45
1891	368	4	82	499	—	98	6	15	106	—	103	22	45	114	—	79	26	50	158	—	55	20	19	102	70
1892	363	4	79	491	—	99	6	16	97	—	97	23	41	113	—	89	27	44	159	—	56	20	23	101	58
1893	361	4	69	476	—	101	6	18	102	—	101	25	44	110	—	93	27	51	162	—	58	23	24	112	43
1894	370	1	71	482	—	102	5	18	103	—	102	29	43	114	—	93	27	52	165	—	58	26	29	118	67
1895	350	4	69	506	—	104	4	17	111	—	102	27	44	123	—	83	27	40	159	—	61	26	30	123	43
1896	388	4	88	514	—	106	4	19	105	—	102	28	44	123	—	89	29	68	164	—	63	26	31	129	82
1897	384	6	85	515	—	109	4	18	106	—	105	26	58	123	—	93	31	66	165	—	64	26	35	131	91
1898	415	4	81	518	—	111	6	17	112	—	107	24	51	113	—	90	33	64	168	—	65	28	40	135	104
1899	397	4	88	524	—	109	5	21	111	—	101	17	50	112	—	100	37	65	160	—	65	27	40	139	108
1900	405	5	86	513	—	108	10	19	107	—	110	28	53	112	—	103	36	63	162	—	68	31	41	139	118
1901	416	5	89	517	—	108	15	19	104	5	118	27	51	116	—	103	36	58	148	—	69	31	32	142	104

31te Decbr.	Godhavn					Umanak					Upernivik					Nordgrønland					Hele Grønland				
	Huse	Træbaade	Telte	Rifler	Slædehunde	Huse	Træbaade	Telte	Rifler	Slædehunde	Huse	Træbaade	Telte	Rifler	Slædehunde	Huse	Træbaade	Telte	Rifler	Slædehunde	Huse	Træbaade	Telte	Rifler	Slædehunde
1888	33	5	8	64	87	129	1	50	222	392	111	9	25	163	174	520	27	182	1010	1218	1191	83	378	1933	127
1889	32	5	8	64	92	131	3	61	243	667	126	8	30	176	362	539	28	198	1026	1811	1221	90	385	1954	184
1890	31	6	8	64	105	133	3	36	219	706	119	8	33	180	410	540	33	168	1026	2049	1237	99	357	1998	205
1891	32	7	8	73	123	133	3	36	229	726	112	10	31	202	483	534	39	173	1068	2288	1237	117	384	2047	236
1892	35	4	9	72	84	133	4	40	252	908	109	10	40	204	440	544	34	181	1105	2553	1248	114	383	2066	261
1893	35	5	8	75	107	141	4	38	253	803	110	9	37	184	509	570	34	179	1113	2689	1284	119	385	2075	278
1894	37	5	7	70	154	150	7	15	266	1024	118	7	34	193	648	585	36	159	1154	3100	1310	124	372	2136	316
1895	35	5	7	73	118	156	7	19	228	1135	123	7	46	213	787	600	40	174	1147	3125	1330	128	374	2169	316
1896	37	4	8	71	87	165	9	28	264	803	124	7	53	211	367	609	42	204	1167	2245	1357	133	454	2202	232
1897	40	5	7	73	84	164	11	28	254	930	124	4	52	203	573	621	41	200	1152	2618	1376	134	462	2192	270
1898	38	5	7	70	105	174	10	19	262	1007	137	6	49	206	601	656	43	206	1161	3062	1444	138	459	2207	316
1899	39	5	6	75	118	178	10	14	296	1129	141	6	45	214	685	667	46	196	1254	3363	1439	136	460	2300	347
1900	36	4	5	74	123	182	11	24	285	1087	141	6	49	207	637	677	47	203	1209	3366	1471	157	465	2242	348
1901	36	6	6	81	94	177	10	18	296	1060	140	6	61	208	767	681	48	217	1225	3544	1495	162	466	2252	365

for de nævnte Distrikter udviser d. 31. December 1901 henholdsvis 9.3 og 9.7. Tages hele Grønland under et. var Gennemsnittallet i 1883: 9.0 (8.9 i Syd-, 9.2 i Nordgrønland), medens det i 1901 kun udgør 7.5 (7.5 i det søndre og 7.6 i det nordre Inspektorat), hvilket sikkert maa kaldes for et glædeligt Tegn. Tilbage staar nu kun at ønske, at det maatte kunne lykkes Administrationen — der særlig har sin Opmærksomhed henvendt paa dette vigtige Spørgsmaal — at forbedre de indfødtes Boliger og omskabe dem til sunde Opholdssteder for Befolkningen, thi uendeligt meget afhænger heraf. Det vil sikkert være bekendt, at de grønlandske Huse fra gammel Tid af bleve byggede

med Mure af Sten og Græstov; som Tag, der altid var fladt, tjente gamle Konebaadsbetæk (altsaa behandlede og sammensyede Sælskind) udsænde over Tremmer af Flydetræ og belastede med Sten, for at „Taget“ ikke skulde flyve bort i Stormvejr. Trægulv kendtes ikke, men Gulvet bestod kun af flade Sten. I de bedre Huse vare Væggene beklædte med Sælskind; men hos de fleste indfødte var dette sikkert en overflødig Luksus, og Murene vare da ubedækkede. At et saadant Hus, naar det passedes godt, var lunt og kunde holde de hyppige og stærke Storme ude, er en given Ting, men som Opholdssted betragtet, var det i højeste Grad usundt, særlig naar det betænkes, at al Kogning

hunde tilhørende de indfødte i Grønland i Aarene 1888—1901.

Sydgrønland					Egedesminde					Christianshaab					Jakobshavn					Ritenbenk				
Huse	Træbaade	Telte	Riffer	Skædehunde	Huse	Træbaade	Telte	Riffer	Skædehunde	Huse	Træbaade	Telte	Riffer	Skædehunde	Huse	Træbaade	Telte	Riffer	Skædehunde	Huse	Træbaade	Telte	Riffer	Skædehunde
671	52	196	923	54	90	6	39	215	257	46	2	21	137	149	51	1	15	97	35	60	3	24	112	124
682	62	187	928	37	94	7	40	216	263	45	2	24	108	190	52	1	17	104	95	59	2	18	115	149
687	66	189	972	45	97	9	40	236	288	49	2	20	112	239	52	2	13	102	146	59	3	18	113	155
703	78	211	979	76	100	12	43	226	294	47	2	20	117	260	51	3	14	99	184	59	2	21	122	218
704	80	202	961	58	105	10	46	236	314	48	—	17	112	309	55	4	13	162	233	59	2	16	127	235
714	85	206	962	43	109	6	49	239	351	55	1	18	110	315	57	4	14	108	211	63	5	15	144	393
725	88	213	982	67	106	9	55	259	319	54	1	18	115	347	57	3	14	117	227	63	4	16	134	376
730	88	200	1022	43	112	12	52	257	349	54	2	18	124	228	57	3	14	117	193	63	4	18	135	315
748	91	250	1035	82	117	11	57	269	351	55	2	18	125	193	58	6	22	116	165	53	3	18	117	279
755	93	262	1040	91	119	12	62	266	337	58	1	17	126	185	62	5	18	113	209	54	3	16	117	300
788	95	253	1046	104	127	13	71	269	452	58	1	16	127	271	67	5	25	106	279	55	3	19	121	347
772	90	264	1046	108	128	13	71	325	443	58	1	18	132	259	69	6	26	93	343	54	5	16	119	386
794	110	262	1033	118	132	13	72	289	529	58	1	18	131	258	73	7	19	104	331	55	5	16	119	401
814	114	249	1027	109	130	13	72	287	510	63	1	21	112	370	73	6	19	114	360	62	6	20	127	383

af Maden efter Indførelsen af Kakkellovne, indrettede til Kogebrug, foregik inde i Huset, der kun indeholdt et Rum. Vel vare Ovnene indrettede saaledes, at al Em og Damp fra Gryden kunde gaa bort gennem Ovnroret, der gik lige op gennem Taget, men denne Foranstaltning benyttedes sjældent af Grønlænderne, hvorfor Husrummet, saalænge Kogningen stod paa, var

opfyldt med Damp og Mados. Omkring Midten af forrige Aarhundrede foretoges der meget alvorlige Forsøg paa at forbedre de indfødtes Boliger, og der blev bevilget ikke saa faa Midler til at iværksætte dette Foretagende. Resultatet heraf var, at der i Grønland indførtes en ny Model for Huse til de indfødte — de saakaldte „dansk-grønlandske“ Huse — og af disse op-

I Aarene 1883—1901 (den 31. December) levede der i hvert Hus gennemsnitlig følgende Antal Individer:

31. December	Distrikt						Distrikt							Hele Grønland	
	Juthianshaab	Frederikshaab	Godthaab	Sukkertoppen	Holstensborg	Sydgrønland	Egedesminde	Christianshaab	Jakobshavn	Ritenbenk	Godhavn	Umanak	Upernivik		Nordgrønland
1883	7.4	8.1	10.7	12.1	11.4	8.9	12.8	9.3	8.2	8.0	7.5	8.3	9.0	9.2	9.0
1884	7.3	7.6	10.0	12.1	10.6	8.6	13.1	9.5	8.4	8.0	7.6	8.5	10.1	9.6	9.0
1885	7.3	7.6	9.9	12.1	12.3	8.7	12.0	10.0	8.0	8.0	7.3	7.8	8.4	8.9	8.8
1886	7.0	7.7	9.6	11.5	11.2	8.3	12.4	10.4	8.2	8.4	6.8	7.8	8.0	8.9	8.6
1887	7.0	7.7	10.6	11.9	11.1	8.5	12.0	9.7	9.0	7.9	6.9	8.0	7.9	8.9	8.6
1888	7.0	7.9	9.9	12.6	10.5	8.5	11.8	10.2	8.6	8.2	7.8	7.6	7.6	8.7	8.6
1889	6.9	7.6	9.0	12.4	10.7	8.2	11.3	10.5	8.7	8.3	8.1	7.5	6.7	8.5	8.3
1890	6.8	7.6	9.3	12.8	10.5	8.2	11.1	10.1	8.7	8.2	9.0	7.4	7.2	8.5	8.4
1891	6.8	7.7	8.7	12.2	10.6	8.1	10.6	10.2	9.2	8.2	9.4	7.0	6.9	8.5	8.3
1892	6.7	7.7	8.8	11.0	10.1	8.0	9.9	10.2	8.7	8.3	8.5	7.5	7.1	8.4	8.2
1893	6.8	7.4	8.6	10.7	10.3	7.9	9.9	9.4	8.4	7.8	8.5	7.4	7.2	8.2	8.1
1894	6.7	7.6	8.6	9.9	10.7	7.8	10.5	9.1	8.6	7.7	8.3	7.0	6.9	8.1	8.0
1895	6.7	7.7	8.7	11.2	10.2	7.9	10.2	9.3	8.9	7.6	8.7	7.0	6.7	8.1	8.0
1896	6.6	7.5	8.8	10.7	10.1	7.8	10.0	8.9	9.1	7.5	8.2	7.1	6.8	8.0	7.9
1897	6.7	7.5	8.6	10.5	10.2	7.9	10.0	8.5	8.5	7.4	7.5	6.9	6.7	7.8	7.8
1898	6.2	7.4	8.3	10.8	10.2	7.5	9.6	8.5	7.9	7.5	7.8	6.7	6.2	7.6	7.5
1899	6.6	7.5	9.1	9.5	10.0	7.7	9.6	8.4	7.8	7.7	7.6	6.7	6.2	7.5	7.6
1900	6.7	7.5	8.4	9.2	9.6	7.6	9.5	8.5	7.5	7.5	7.8	6.6	6.2	7.5	7.4
1901	6.6	7.4	8.0	9.3	9.8	7.5	9.7	7.7	7.7	6.9	8.1	6.9	6.5	7.6	7.5

føres der ogsaa i Nutiden flere. Et saadant Hus var bygget med Mure af Sten og Græstørv, havde indvendig Brædde-Panel og Gulv og var forsynet med højt Tag af Brædder, der undertiden var belagt med Tagpap. Det „dansk-grønlandske“ Hus havde selvfølgelig store Fordele fremfor det originale grønlandske, men, selv om vedkommende fik Hjælp til Opførelsen af Huset, krævedes der dog en vis Sum til den aarlige Vedligeholdelse, hvilken det som oftest faldt vanskeligt for Grønlænderen at skaffe til Veje. Følgen heraf er, at de „dansk-grønlandske“ Huse nu hovedsagelig kun benyttes af saadanne indfødte, der ere i fast offentlig Tjeneste og altsaa gennem deres Løn kan holde Huset vedlige. Men ogsaa ved disse — om jeg saa maa kalde dem — fordanskede Huse klæber der Skyggesider, og ovenikøbet af ret alvorlig Natur, der gør dem uhensigtsmæssige.

Grønlænderne er, som bekendt, et Jagtfolk; i gamle Dage havde Grønlænderen ingen fast Bopæl, men flyttede derhen, hvor Sælfangsten og anden Jagt i Øjeblikket frembød de største Chancer. Denne Omflakken fandt selvfølgelig hovedsagelig Sted i Tiden fra Foraars til Efteraar; naar dette indfandt sig og Vejret blev uroligt og stormende, bestemte han sig til at overvinde ved et eller andet Sted. Først ved Kristendommens Indførelse i Grønland og i Tiden derefter vænnedes Grønlænderen til at udvælge sig et bestemt Sted til sin Vinterbolig og dette er vedblevet ind i Nutiden. Den frie Grønlænder ρ : en, der ikke er ansat i fast offentlig Tjeneste, har imidlertid ikke af denne Grund opgivet sit omflakkende Sommerliv, men drager endnu ud, naar Foraars-tiden indfinder sig. Bor han da i et af de originale grønlandske Huse, tager han, forinden sin Bortrejse, Taget af Huset, fjærner Vinduet og Døren og paa denne Maade underkastes Huset hele Sommertiden igennem en saa grundig „Hovedrengøring“, at det atter kan afgive et efter grønlandske Forhold sundt Opholdsrum for ham og Familie i den kommende Vinter. Anderledes med de „dansk-grønlandske Huse“, der aldrig kan underkastes en saadan Hovedrengøring, og da Begrebet „Reingøring“ overhovedet kun undtagelsesvis kendes af den grønlandske Befolkning i Praxis, vil et saadant Hus gennem Aarenes Løb let blive Arnestedet for al Slags Daarlighed, særlig maaske for Lungesvindsoten, hvilken Sygdom, som foran bemærket, er Grønlændernes farligste Fjende. De i fast Tjeneste ansatte Grønlændere, der gennemgaaende bo i „dansk-grønlandske“ Huse, kunne som Regel ikke flytte ud i Sommertiden, og de med Familie ere derfor henviste til Aar ud og

Aar ind at benytte det samme Rum til Opholdssted, hvilket selvfølgelig maa have en skadelig Indflydelse paa Beboernes Sundhed. Ogsaa i en anden Henseende blive disse „dansk-grønlandske“ Huse uhensigtsmæssige; naar Vinteren er stræng og det kniber paa Brændsel, ser man ofte en Husejer fjærne hvert andet Brædt af Gavlvæggen for at anvende dem under Gryden; herved faar Storm og Sne uhindret Adgang til Loftet og bidrager sit til at gøre Opholdsrummet nedenunder koldt og usundt.

Efter min Formening vil et originalt grønlandsk Hus, med enkelte Modifikationer — bl. a. med indvendig Træpaneling, der skal være malet med Oliefarve — i Længden vise sig mere hensigtsmæssigt og sundere for den grønlandske Befolkning end de „dansk-grønlandske“ Huse; et saadant Hus kunde yderligere forsynes med Halvtag af Brædder, hvilket Tag let kunde aftages, naar Beboerne flyttede ud om Foraaret. Særlig Malingen af det indvendige af Husets Træpanel samt Præparering af Gulvbrædderne tillægger jeg stor Betydning, men det fejler næppe, at Administrationen maa træde hjælpende til ved Gennemførelsen af denne Reform.

I hosstaaende Tabel *d* har jeg endvidere, til Fuldstændiggørelse af det til Bedømmelsen af Tilstanden blandt den grønlandske Befolkning nødvendige Materiale, optaget Tallet paa de i de forskellige Kolonidistrikter tilstedeværende Træbaade, Telte, Rifler og Slædehunde i Aarene 1888—1901, ligesom der i Tabel *c* er foretaget en Beregning over dette Forhold pr. 1000 indfødte. Af Tabel *d* fremgaar det, som foran berørt, at Antallet af Træbaade i Sydgrønland er steget ret betydeligt, nemlig fra 52 (i 1888) til 114 (i 1901), medens Antallet i Nordgrønland i de samme Aar er steget fra 27 til 48, eller i hele Grønland fra 83 (i 1888) til 162 (i 1901), altsaa omtrent er fordoblet i et Tidsrum af 14 Aar, hvilket maa kaldes et glædeligt Resultat. Vel kan Træbaaden ikke i alle Tilfælde fuldt ud erstatte Konebaaden, der er mere rummelig og let kan trækkes paa Land, selv paa mindre tilgængelige Steder, medens Træbaaden ikke er saa haandterlig, men som Regel, naar der skal overnattes, maa fortøjes forsvarligt, men Stigningen i Tallet paa Træbaade medfører dog en større Mulighed for den indfødte Befolkning for at kunne forlade Vinterhusene og foretage de til Vinterbrug nødvendige Indsamlinger af tørret Fisk og Brændsel, uden hvilke Grønlænderen ikke med Sindsro kan se Vinteren i Møde.

I min tidligere Artikel har jeg nærmere beskrevet Beskaffenheden af de Telte, Grønlænderne benytte til

Rejsebrug og anvende paa Sommerstederne; hvis en Grønlænder ikke ejer noget Telt — bortset fra, at han paa kortere Ture kan benytte Konebaaden i omvendt Stand til Opholdssted for sig og Familie — er han forhindret i at drage ud, og det er derfor af Interesse ogsaa at følge Tallet paa denne Ejendel nu og i Fremtiden. Af Tabel *d* fremgaar det, at Antallet af Telte i Sydgrønland d. 31. December 1888 udgjorde 196, men d. 31. December 1901 var steget til 249, i Nordgrønland vare Tallene henholdsvis 182 og 217, i hele Grønland 378 og 466, altsaa en Tilvækst i de omhandlede 14 Aar af ca. 23 %.

Medens Sælfangsten i tidligere Tid hovedsagelig foregik ved Hjælp af Harpunen, har Riflen siden Midten af forrige Aarhundrede mere og mere faaet Indpas i Grønland og har efterhaanden fortrængt Harpunen, der dog mange Steder endnu udgør et væsentligt Apparat ved Nedlæggelsen af Sælerne og forhaabentlig aldrig helt kommer ud af Brug. I de fleste Tilfælde vil i Nutiden en grønlandsk Sælfinder staa hjælpeløs, hvis han ikke ejer nogen Riffel, og det er derfor ogsaa af Vigtighed saavel nu som fremtidig at kende Tallet paa Riffler, tilhørende de indfødte i Grønland. Af Tabel *d* fremgaar det, at der i hele Grønland d. 31. December 1888 fandtes ialt 1933 Riffler, og at dette Tal d. 31. December 1901 var steget til 2252, altsaa med ca. 16 %; til de samme Tidspunkter fandtes der i Sydgrønland henholdsvis 923 mod 1027 og i Nordgrønland 1010 mod 1225.

Jeg har tidligere omtalt, hvilken Betydning Slædehundene har for den nordgrønlandske Befolkning, der staaer hjælpeløs om Vinteren, naar Sygdom hersker blandt Hundene og nødvendiggør en Nedslagning af dem. Det er derfor glædeligt at se (Tabel *d*), at Antallet af Slædehundene i Nordgrønland d. 31. December 1901 udgjorde 3653 mod 1272 d. 31. December 1888; de mellemliggende Aar kan vel fremvise Svingninger fra Aar til andet, men Hovedresultatet er dog glædeligt.

Sluttelig skal jeg tillade mig at fremkomme med nogle Oplysninger om Missions- og Handelsstationen ved Angmagssalik paa Grønlands Østkyst. Det turde sikkert være bekendt, at denne Station anlagdes i 1894 under Opsyn og Ledelse af nuværende Kommandør i Flaaden *G. Holm*, der dengang førte Direktoratets Skrueskib „Hvidbjørnen“; Stationen oprettedes hovedsagelig med det Maal for Øje at kristne den paa Østkysten værende hedenske Befolkning og derved forhindre, at Eskimoerne flyttede om paa Vestkysten, hvor Betingelserne for deres Eksistens, hvad Erfaringen tidligere havde lært, vare mindre heldige; til Leder af Missions-

gerningen blev udset cand. theol. *P. Rüttel*, der har virket deroppe i 8 Aar (fra 1894—1902) og udført et smukt og samvittighedsfuldt Arbejde. Til Støtte for Missionsværket blev der samtidig oprettet en Handelsstation ved Angmagssalik, hvilken Station har været bestyret og endnu forestaaes af den fra Kommandør Holms Østkyst-Ekspedition bekendte Deltager, Tolken *Johan Petersen*, der ved sit grundige Kendskab til det grønlandske Sprog og ved sin humane og forstandige Optræden overfor den indfødte Befolkning har været Administrationen en væsentlig Støtte og hvis Udførelse af den ham paahvilende, i mange Henseender meget ansvarsfulde Gærning i høj Grad maa paaskønnes.

Det turde ligeledes være bekendt, at Handelsomsætningen med Østgrønlænderne ikke foregaar efter de samme Principer som i Vestgrønland, idet Administrationen — belært af Erfaring — har bestræbt sig for at udelukke Østgrønlænderne fra at kunne tiltuske sig saadanne europæiske Handelsvarer, der i Længden kun kunde virke til Skade, saaledes hovedsagelig Kaffe og flere europæiske Proviantsorter, ligesom man af Hensyn til den indfødte Befolkning forbød Indhandlingen af Spæk og andre Produkter, ved hvilket Forbud man tilsigtede at forhindre, at de indfødte blottede sig for disse Produkter og derved udsattes for at lide Nød i den lange Vintertid; af grønlandske Produkter indhandles ved Angmagssalik kun Bjørne- og Ræveskind og saa mange Sælskind, som Handelsbestyreren formener, at den indfødte Befolkning uden Afsavn kan afse.

Af disse Produkter er der indhandlet og hjemsendt følgende Kvanta i efternævnte Aar:

	Bjørneskind	Ræveskind	Sælskind
1895 . . .	24 Stkr.	11 Stkr.	54 Stkr.
1896 ¹⁾ . .	30 —	17 —	177 —
1897 . . .	79 —	4 —	267 —
1898 . . .	62 —	28 —	240 —
1899 . . .	69 —	40 —	482 —
1900 . . .	71 —	7 —	548 —
1901 . . .	68 —	3 —	656 —
1902 . . .	66 —	45 —	1030 —

I Henhold til tidligere Notitser her i Tidsskriftet hvilke Notitser her skulle supleres, udgjorde²⁾ Folketallet i Østgrønland d. 31. December

¹⁾ I 1896 opnaaedes ikke Forbindelse med Stationen.

²⁾ De store Svingninger fra Aar til andet stamme fra Tilflytninger fra andre Egne.

1894	235,	nemlig af Mandkøn ?	og af Kvindekøn ?
1895	247,	— . —	108 . . — 139
1896	372,	— . —	161 . . — 211
1897	372,	— . —	166 . . — 206
1898	358,	— . —	165 . . — 193
1899	403,	— . —	184 . . — 219
1900	411,	— . —	? . . — ?
1901	436,	— . —	209 . . — 227

Forholdet mellem Fødsler og Dødsfald i Aarene 1895 til 1901 (31. December) stiller sig saaledes:

	fødte	døde
1895	5	5
1896	14	7
1897	19	19
1898	19	15
1899	16	9
1900	19	17
1901	30	6,

hvoraf man forhaabentlig tør slutte, at ogsaa det lille Samfund paa Grønlands Østkyst vil vise sig levedygtigt. Da Angmagssalik kun besejles herfra en Gang om Aaret — og ikke anløbes af fremmede Skibe —, maa man haabe, at Befolkningen, da Administrationen tager de samme Forholdsregler for at hindre Indførelsen af smitsomme Sygdomme i Øst- som i Vestgrønland, fremdeles kan blive forskaanet for indførte Epidemier, der sikkert i høj Grad vilde virke ødelæggende ogsaa der. Det maa dog her udtrykkelig bemærkes, at det her anførte Folketal for Befolkningen i Østgrønland næppe — hvad Paalideligheden angaar — kan stilles i Lighed med Folketællingen i Vestgrønland, da Forholdene der nemlig endnu ere noget primitive og Befolkningen lever meget spredt. Tallet er dog sikkert tilnærmelsesvis rigtigt. Af de i de ommeldte Aar forefaldne Dødsfald hidrører ialt 4 fra Dødsårsagen „omkommen i Kajak,“ nemlig 1 i 1895, 1 i 1898, 1 i 1900 og 1 i 1901. For de øvrige Dødsårsagers Vedkommende ser jeg mig ikke i Stand til at fremkomme med paalidelige Oplysninger.

Med Hensyn til den østgrønlandske Befolknings

Forsyning med Kajakker, Konebaade m. m., stille Forholdene sig saaledes:

Aar	Kajakker tilhørende		Konebaade	Slæder	Telte	Rifler
	Fangere	Drenge				
1894	38	11	11	27	23	15
1895	38	10	12	21	19	31
1896	63	6	20	30	26	37
1897	66	7	20	31	27	61
1898	64	18	18	29	27	?
1899	78	8	21	40	30	?
1900	76	12	24	46	29	?
1901	80	8	27	52	34	?

Disse Tal kunne formentlig ej heller gøre Krav paa at være absolut nøjagtige, men ere dog sikkert saa paalidelige, som man med Billighed kan fordr. For Tallet paa Riflerne mangler de fornødne Oplysninger; der er ved Stationen — fra dens Grundlæggelse i 1894 til Udgangen af Finansaaret 1901—02 — ialt solgt til de indfødte 131 Rifler, men disse ere næppe alle i Behold endnu, selv om det ikke er sjældent, at en østgrønlandsk Sælfanger kan eje flere end en Riffel. Af Tallet paa Konebaade, Slæder og Telte synes det at fremgaa, at Velstanden blandt den østgrønlandske Befolkning er i Tiltagende, hvilket ogsaa stemmer med de foreliggende Meddelelser derfra.

Det er tidligere her i Tidsskriftet omtalt, hvilket lavt moralsk Standpunkt den østgrønlandske Befolkning indtog, ligesom der er skildret forskellige uhyggelige Tildragelser — Mord o. l. — fra Egnen omkring Angmagssalik. Handelsbestyrerens Dagbog — der altid har udmærket sig ved sin Grundighed — indeholder i de senere Aar ingen Meddelelser om slige Tildragelser, saa man sikkert deraf tør slutte, at Sæderne blandt den østgrønlandske Befolkning ere blevne betydeligt forbedrede. I saa Henseende har Missions-Virksomheden og den dermed følgende Civilisation allerede gjort sin Virkning, takket være Missionær Rüttels og Handelsbestyrer Johan Petersens fortrinlige Arbejde og Ihærdighed, der i høj Grad fortjener Paaskønnelse.